Taksa plaćena u gotovu

Obitelj

BROJ 43-44
16. STUDENOGA 1938

IZ FILMSKOG SVIJETA

Japanci i kino. Japanci ne vole evropske filmove. Imaju i pravo, jer se boje, da im ovi ne pokvare ukus i moral. Zato strogo cenzuriraju filmove. Ipak im borba protiv tuđih filmova teško napreduje. Godišnje prirede oko 500 hiljada svojih filmskih predstava, ali nijesu dobre kvalitete.

Kino u Evropi. 17 evropskih država imalo je prošle godine 34.187 kinematografa sa više nego 15 milijuna sjedala. Davano je 746 filmova. U Njemačkoj je bilo preko 5000 kinematografa, a posjetilo ih je 450 milijuna ljudi, dakle više od šest puta toliko koliko ima stanovnika. Rekord u posjećivanju kina ima bez sumnje Engleska, gdje je lani 4305 kinematografa posjetilo 864 milijuna ljudi. To je dvadeset puta toliko koliko ima stanovnika Engleska. Italija je na trećem mjestu: ima 4471 kinematograf, a Francuska 4100, U Španjolskoj ima 3351, u Češkoj 1937, u Švedskoj 1670, u Rumunjskoj 900 i u Poljskoj 800 kinematografa. U maloj Belgiji ima 790 kino-dvorana, a u Austriji je bilo 762, dok Madžarska ima 669 kinematografa. Ostale države imaju manje kinodvorana: Danska ima 352, Švicarska 334, Jugoslavija 318, Nizozemska 308, Norveška 240, Finska 229, Porgalska 210, Irska 189, Grčka 153 i evropska Turska 121. Dalje u Litvi ima 93 kinematografa, u Bugarskoj 92, Estonskoj 57, u Luksemburgu 25, u Albaniji 14, u državici Monaco 7, a u drugim malim državicama: Andori, Liechtenstein, te San Marinu po 1 kino-dvorana. U evropskoj Sovjetskoj Rusiji usprkos 117 milijuna stanovnika ima samo 2300 kinodvorana, od kojih mnoge nemaju ton aparature. Sveukupni broj kinodvorana je lijep i predstave su većinom dobro posjećene.

Filmska akademija. U Njemačkoj otvaraju novu njemačku filmsku akademiju sa tri fakulteta, gdje će mladež filmsku glumu studirati kao i svaku drugu nauku ili umjetnost. Tako Njemačka svojoj talentiranoj omladini otvara nove puteve i nova zvanja za život. Inače na filmsku proizvodnju utječe mnogo država.

ZNATE LI SAVJETOVATI?

PITANJA

44. Kako da dovršim najlakše gimnazijske nauke i da postanem svećenik? Star sam 24 g., a imam četiri razreda gimnazije. Kako da najlakše nastavim privatno školovanje? Možda postoji kakva privatna škola, gdje bih mogao biti redovan đak?

Petar Pinjušić

ODGOVORI

39. Nošenje mladih kokica. To se može spriječiti donekle promjenom hrane i odstranjenjem kokota. Koje kokice pronesu početkom jeseni, prije mitarenja, mijenjanja perja, te obično nose sitna jaja. Dok one, koje počnu nesti iza mitarenja, nose puno krupnija jaja. Te kokice obično počnu nesti pred zimu, te nose donekle i zimi; a nose puno krupnija jaja. Ta se jaja mogu bolje unovčiti. Zato mladim kokicama treba mijenjati hranu, ne dati im kukuruza i ne pustiti pijetla među njih. Kokice, koje su pronijele prije mitarenja, brzo prestanu nošenjem jaja, te obično ne nose cijele zime, sve do proljeća. Dakle prerano nošenje mladih kokica nije korisno. I. S.

40. Koliko djeca moraju spavati? Djeca, koja idu u školu, treba da spavaju 9 do 10 sati. I to najbolje je, ako legnu već oko 8 sati uveče, pa se u 6 sati već dignu, jedino ljeti mogu nešto kasnije leći. Ali nije dobro, ako djeca uveče legnu kasno.

41. Dobra krava. »Krava na gubec doji«, veli hrvatska poslovica. Svaki nas znade, što to znači. Ali ne samo hrana, već i starost, pasmina i držanje odlučuje o količini i kakvoći mlijeka. Dakle nije svaka krava — pa ako je i dobro hranjena — dobra muzara. Količina mlijeka većinom stoji do mliječnih žlijezda. Dakako da se vimensko tkivo posve samostalno razvija od položaja tijela, pa stoga i na taj znak valja uzeti obzir. Dobra muzara ne troši preveć, ali ni premalo hrane.

Znaci dobre muzare jesu: Ona ima tanke i fine kosti. Prednji je dio tijela uži od stražnjeg. Pluća su joj potpuno i snažno razvijena. Koža joj mora biti tanka, meka i da se lako nabire. Dlaka joj je glatka i sjajna. Rogovi mali i fini, a rožni kolobari duboko urezani. Glave je duge i uske, a čelo ne smije biti duže od lica. Vrata je tanka i duga, ali i on mora biti dobro razvijen. Gornji dio tijela neka je ravan, umjereno širok i malo nagnut. Pleća moraju biti snažna, prsa duga, a rebra nablizu jedno drugom. Stražnji dio trupa mora biti ravan, ne šiljast, dug i dobro sveden. Žile moraju biti fine, ali i snažne. Vime fino, nježne kože i naborano. I. S.

Slika na omotu:

Blaženi Nikola Tavilić

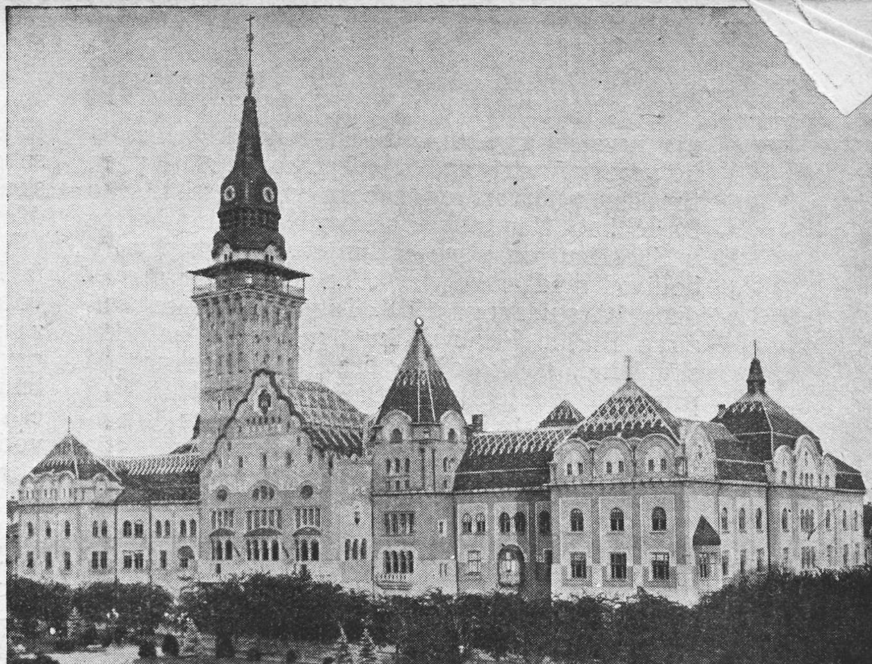
Naslikao Gabrijel Jurkić

OBITELJ

ILUSTROVANI TJEDNIK
ZA HRVATSKU PORODICU

U ZAGREBU 16. STUDENOGA 1938.

X. GODIŠTE BROJ 43 i 44

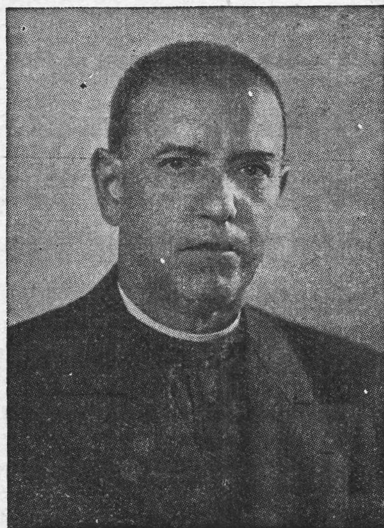
Slika desno: VIJEĆNICA U SUBOTICI, BUNJEVAČKOM GLAVNOM GRADU. NA NJENU TORNJU JE 10. STUDENOGA G. 1918. BILA IZVJEŠENA HRVATSKA ZASTAVA U ZNAK BUNJEVAČKOG OSLOBOĐENJA

OSLOBOĐENJE BUNJEVAČKO-ŠOKAČKIH HRVATA

10. STUDENOGA 1918. — 10. STUDENOGA 1938.

Napisao Dr Josip Andrić

Otkad su se Šokci prije 400 godina a Bunjevci prije 250 godina naselili u Bačkoj, nije taj dio hrvatskoga naroda znao, što je narodna sloboda. Bili su odrezani od hrvatskoga narodnog stabla i živjeli pod tuđinskom madžarskom vlašću, koja je što dalje to više ugrožavala njihov narodni opstanak. Osobito je u devetnaestom stoljeću započelo nasilno pomadžarivanje Bunjevaca i Šokaca pomoću školâ, a iza god. 1900. bila su i imena bunjevačkih i šokačkih sela i gradova zamijenjena službenim madžarskim imenima, da se tako pomadžarenje dovede do kraja. I da nije došao svjetski rat, sada već više o kakvoj narodnoj svijesti među Šokcima i Bunjevcima ne bi bilo ni govora. Sve bi već bilo pomadžareno, a i jezik bi hrvatski bio na izumiranju. Što to znači, osjeća najbolje pisac ovih redaka, kojemu su kao Šokcu otac i cijela rodbina već bili pomadžareni te koji je i sam u madžarskoj školi bio naučio očenaš moliti prije madžarski, nego što ga je (doselivši se u Hrvatsku) naučio hrvatski, i u čijem je rodnome mjestu, od starine šokačkom, kako mu to i ime Bukin dokazuje, šokačkog elementa pomadžarivanjem i ponjemčivanjem posve nestalo, te je jedini spomen na šokačku prošlost toga sela sačuvan samo još u crkvi tim, što se evanđelje prije propovijedi do danas još čita i hrvatski. Svakom je Bunjevcu i Šokcu u školi i u cijelom javnom životu bilo utuvljeno, da je »Magyar ember«, pa je svijest o pripadnosti madžarskom narodu bila razvijena već kod većine Šokaca i Bunjevaca. U svojoj rodnoj kući i od svoje rodbine od najmanjih nogu sam slušao, da smo mi Šokci po narodnosti Madžari...

BLAŠKO RAJIĆ, vođa-osloboditelj Bunjevaca

Tako je to bilo sve do svjetskog rata. Tek pogdjegdje je u pojedinom slučaju bilo bolje, tek tu i tamo našao se po koji inteligenat i svećenik, koji su se znali tom pomadžarivanju oteti te doći do svijesti, da Bunjevci i Šokci nisu madžarske narodnosti, nego hrvatske. Takvi su nastojali to uvjerenje širiti i podržavati osobito štampom. Među takvima je bio i subotički kapelan te kasnije župnik Blaško Rajić, koji je — osim kalendara »Subotičke Danice«, osnovanog osamdesetih godina prošlog stoljeća po uzoru jeronimske »Danice« — osobito širio svetojeronimske knjige među Bunjevcima. To isto je činio župnik Lajčo Budanović u Baji te neki drugi.

To je bilo sve. Nije se moglo ni misliti na to, da se hrvatska svijest drukčijim načinom širi, a o tom, da bi se uvela i hrvatska zastava, naučila pjevati hrvatska himna itd., nije moglo biti ni govora. Madžarske su vlasti na to budno pazile.

Kad se za svjetskoga rata u Hrvatskoj razvio pokret za oslobođenje od Austro-Ugarske, pridružio se tom pokretu i subotički župnik Blaško Rajić s još nekim drugim bunjevačkim prvacima. Na dan 29. listopada 1918. sudjelovao je Blaško Rajić u Zagrebu kod proglaše-

nja hrvatskog sabora, da Hrvatska kida državne veze s Austrijom i Madžarskom. Oduševljen tim činom hrvatskog sabora vratio se Blaško Rajić kao član zagrebačkog Narodnog Vijeća u Suboticu, da i svoje Bunjevce i Šokce oslobodi od madžarske vlasti. To je doista i provedeno 10. studenoga 1918. Toga je dana organizirao Blaško Rajić veliku bunjevačku narodnu skupštinu, na kojoj je pred 10 tisuća naroda proglasio odcjepljenje Bačke od Madžarske i pripojenje ostalim hrvatskim i srpskim krajevima. Nato je zavladalo takvo oduševljenje, da je 10 omladinaca naočigled madžarskih vlasti i vojske razvilo hrvatsku zastavu, pronijelo je subotičkim ulicama i izvjesilo na tornju gradske vijećnice za znak, da Subotica nije više madžarska nego hrvatska.

Vođa-oslobodites bunjevačko-šokačkih Hrvata Blaško Rajić živi danas izvan političkog života, ali svi su mu bački Hrvati ostali zahvalni za njegovo oslobodilačko djelo. I sada, kad se navršilo 20 godina od onoga historijskog dana bunjevačko-šokačkog oslobođenja, svi Bunjevci i Šokci opet upiru oči u svog oslobodilačkog vođu spremni s njim još oduševljenije ustati na obranu te slobode, kad bi u nju tko dirnuo.

STUDENI

Napisao Branko Klarić

POGLED NATRAG

Drugovi, evo nas na kraju cesta, gdje u grču vihrova umire jesen. Izdiše žalosna majka pod nogama othranjene djece. Stanimo, drugovi. Naši koraci za nama plaču.

Drugovi, još malo i ne ćemo moći naprijed. Gazimo u krvi do koljena. Okrenimo se čas.

Gle, što su se rasplakali cvjetovi jeseni. Venu od naših zelenih očiju. Satrli smo dušu u mirisnim travama livada. Tuguju djeca za otetim igračkama bezazlenosti. Okreću se s očima, što gore od žalosti za suncem na ulicama, koje smo mi ugasili.

Što su sivi drvoredi jesenskih jutara, kroz koje smo istrčali pjani iz jazova noći. Cvile ubijene duše za nama.

Ko je razlupao svjetionike noći? Zašto ne dolazi dan s istoka?

Drugovi, mi smo na rubu, gdje počinje noć srdaca. Jao! Okrenimo se, drugovi. Poslušajmo zadnju molitvu umirućih.

Zgaženo cvijeće sprema se da mjesto živih boja i mirisa i sjaja daruje vječnosti prinos svoje tuge i žrtve. Snopovi trava pokazuju zle učinke naših koraka i govore: Gospode, mi smo u srcu svom imale život i u čaškama svojim čuvale kâd za tvoje veličanstvo. Tad je livadama našim prošao vihor. Uništene smo od nogu, što su nas nemilosrdno satrle.

Drugovi, to je optužba. Pazimo. Dolazi povorka gladnih i golih. To su oni, što smo ih mi osiromašili.

Drugovi, što se to u nama počinje rađati strah?

Zašto tako sjetno gasnu zvijezde? Hoće li se više ikada vratiti?

Jedan je mladić prošao oko nas s nožem, što miriše po krvi zaklane majke. Neka je djevojka oklijevajući malo skočila u rijeku. Njezina duša, drugovi, stoji pred nama zavijena u crno i plačući zazivlje osvetu. Okrenimo se, drugovi.

Popnimo se na grane jeseni i pogledajmo, kakvi su tragovi naših stopa.

O, što ne dolazi dan! Ili je on možda već i došao, ali mi smo crni, drugovi, i naša je crnina jača od danjeg svijetla.

Vratimo se stoga. I razlupajmo srca s ispražnjenim čašama s demonskih stolova. Demonu će to biti žao. Ali ništa zato. Vratimo se, drugovi.

S bezbrojnih strana dolaze povorke i mole. Mi smo prevareni. Mi nismo tvoji. Mi smo jadni. Mi smo umrli, Gospode, Gospode, smiluj se, Gospode.

Drugovi, to je plač jeseni i cvijeća, plač jeseni i duša, plač što nosi crnu optužnicu.

UMIRANJE LIŠĆA

Dolaze dani premnogih sprovoda. S milijunom grančica kapa sto milijuna smrti. I svaka je od njih malena, malena kao nestanak jednog lista, a opet tužna, tužna kao odlazak jednog svijeta. Jer svaki list ima svoje srce. I to srce prestaje kucati. I svaki list ima svoju krv i ta krv ishlapi u maglama i mrazovima što nahrupe. I svaki list ima svoju ljepotu u boji i mirisu i simetriji i šumoru. I svaka ljepota sad umire padajući na ovlaženo tlo. I bude zaboravljena i pokopana pod nogama jesenskih prolaznika.

Jesen cvjetova, što prati jesen srdaca, koja također umiru. Srce izgubi oči, gledajući u vječne magle, što naliježu i stišću, i ono postane slijepo, slijepo, kao slijepo dijete, koje zna samo za ono što dirne.

Kako je jadno slijepo srce. Ono je umrlo ljepotama što stoje nad maglom i mrazovima jeseni.

Srce je gluho. Umro je njegov sluh za zvukove, koji su slađi od glasova mašine i pjesme harlekina pod plinskom svjetiljkom.

Srce je mrtvo. Njegove su želje nemoćne. One se ne dižu u visinu i ne traže ništa osim onoga, što se krije u maglama jeseni i ne slušaju ništa već himnu odlaska.

Bezbroj je takvih srdaca. Kao što je bezbroj listova, što ih na vječni počinak sprovode prvi mrazovi jeseni.

Jeseni! Ti si vijesnica odlaska. Kuda? Lišće umire ispod granja. Grane se isplaču za njim s prvim kišama. Na proljeće ga u novom cvjetanju posve zaborave. Lišće. A srca?

Jeseni, što ti činiš sa srcima? Kako ih sprovodiš? Jeseni, odstupi malo. Pusti srca, neka se priberu. Nek vide dubinu padova i zelenilo žuči demonske. Nek se prenu srca. I nek tada pomalo umiru noseći svjetiljke. Da vide stazu, kojom putuju.

Jeseni, na kraju mrazova i magle svako srce čeka Gospod. Pusti, jeseni tužna, pusti mlazove svijetla na staze srdaca. Nek se očiste prije nego dođu na kraj staze, gdje stoji Gospod.

Jeseni, imaj milosrđa sa srcima. Jer srca su ljepša od listova, kad se dignu naslage praha i sjajnija od listova, kad nose žarke svjetiljke. Srca su dostojna veličajnijeg sprovoda od sprovoda, koji priređuješ lišću, jeseni.

Srca putuju naprijed, a lišće ostaje. Lišće ima jednu smrt. A srca?

Srca imaju sjaj i ljepotu i miris, koji može obradovati Gospoda.

Zato je tužno, tužno kad umiru srca.

SKRUŠENJE

Gospod prolazi stazama, kuda je išla jesen s pratnjom smrti. On plače gledajući trtorje mrtvih cvjetova i busene zgaženih trava.

Kad se približi dan, Gospod dolazi na kraj cesta, gdje je stala jesen u beskrajnom sprovodu.

Dolazak Gospodnji osjeti svaki list i svako srce. I sve klekne, da se pokloni.

Gospod pomiluje cvjetove, što su umrli i prođe i zaustavi se kod svakog srca i užeže u njemu novu luč.

Tad ispovijeda svako srce. Ispituje ga i dirne i ono se svine i poklekne i skruši.

Kad svane jutro, Gospod blagoslovi sve i odlazi.

A na uglovima ulica pokazuju se oči bistre i lica pomlađena i koraci radosni.

I dižu se bezbrojna srca i govore: u Gospoda našeg srce je toplo. Na njemu ćemo se ogrijati.

I kroz buku mašina i pjesmu harlekina mole: Gospode, Ti si dao da čujemo Tvoj glas koji nas zanosi više od glasova zemlje, što se javljaju u tužnom dolasku i prolasku jeseni.

Tada zablistaju svjetionici dana i svaka cesta naraste u beskraj i bude sjajna.

A zgaženo lišće zaboravi tugu svog nestajanja.

Kroz tiho umiranje jeseni (nad velikim sprovodom prirode) počinje se dizati himan poklona i zahvale i molitve i skrušenja.

Mrtvim stazama jeseni putuju zvonki zvukovi blagih glasova Gospodnjih.

NA VJEČNOJ STRAŽI

PRIGODOM 20-GODIŠNJICE POSTAVLJANJA HRVATSKE ZASTAVE NA TORANJ SUBOTIČKE VIJEĆNICE

Spjevao Aleksandar Kokić

Rođena gruda im bila prekrita kamenom korom,
gdje korov suhi je rasto, ginuli ljudi od gladi;
sudbina njihova teška bila je strašnijom, gorom,
krvavog kada su ropstva pritisli gorki jadi.

S bolom dubokom u duši, suzom u očima tužnim
ognjišta gledali toplog posljednje plamove vatre,
pognute glave su pošli ususret danima ružnim,
a dušman se spremao novi nenadno, da ih satre.

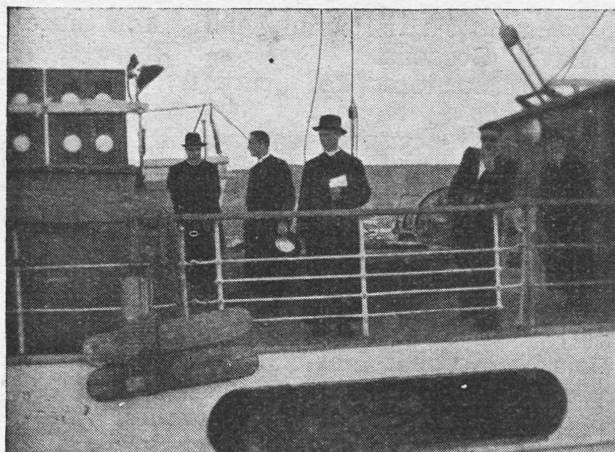
Nijesu se plašili borbe junački mačem su sjekli
idući stazama, koje cilju žuđenom vode:
životima svojim su pravo na bačke nizine stekli,
kupili vlastitom krvlju željene dane slobode.

Stoljetna nastala borba, lili se potoci krvi
Domajom njihovom novom, poljima plodne ravnice,
jer nijesu pustili, da ih tuđinsko nasilje smrvi,
nijesu se odrekli nikad hrvatske svete pravice!

Na čas je prestala borba, na čas su klonuli naši,
sluge su postali . . . dani bili im crniji i teži,
klonuli hrabri su borci . . . Najednom . . . ko se to plaši?
Gle tiran oholi jeca . . . bezglavo pobijeđen bježi . . .

Gle novo nastalo svijetlo, u dragom radost je Gradu,
zasjalo sunce slobode, da vatrom klonule zgrije;
pobjedu proslavlja narod i četu pozdravlja mladu
i već se na gradskom tornju hrvatska zastava vije.

Dvadeset ljeta je prošlo od toga svečanog dana,
njegovo sjećanje vjerom u ljepšu budućnost snaži,
Hrvatskog naroda ne će u Bačkoj nestati grana:
njegovi sinovi hrabri stoje na vječnoj straži!

NADBISKUP DR A. STEPINAC NA PAROBRODU „HRVATSKA" DOLAZI U SUPETAR NA OPORAVAK Foto Rabadan

SLIKE S BORAVKA HRVATSKOG METROPOLITE DRA ALOJZIJA STEPINCA U SUPETRU

Poznato je, da se preuzv. g. nadbiskup Dr A. Stepinac morao podvrći operaciji, koja je, Bogu hvala, dobro prošla. Sada se nadbiskup nalazi u Rimu, kamo je prviput otišao Svetom Ocu kao zagrebački nadbiskup i hrvatski metropolita. Ove tri slike su s njegova boravka u Supetru na Braču, kamo je preuzvišeni iza bolesti bio na oporavku.

Slika desno: NADBISKUP DR A. STEPINAC PRI ODLASKU IZ SUPETRA ČEKA NA GATU PAROBROD — Foto Rabadan
Slika desno gore: PREUZV. G. DR A. STEPINAC U DOMU GOSPE OD ZDRAVLJA U SUPETRU MEĐU ŽUPNIKOM IZ MIRACA I ŽUPNIKOM SUPETRA DON A. VRANKOVIĆEM Foto Dr Krstulović

ŽIVOT SAVREMENE JAPANKE

Napisao Fran Rubina

Dok su u Evropi žene uspjele, da se uspnu na mnoga mjesta, koja su dosad zauzimali muškarci; dok već i kod nas imade žena na svima fakultetima sveučilišta, a u posljednje vrijeme dobivaju i u politici riječ (što je uostalom pravedno, jer majka je ona koja odgaja one, koji će odlučivati sudbinom naroda, pa je pravo, da u tom pitanju ima i direktnu riječ, a ne samo indirektnu preko djece), dotle u Japanu, danas već skoro posvemašnjem gospodaru Dalekog istoka, njegove žene nemaju gotovo nikakvih prava, nego samo dužnosti. Tamo žena ne može posjedovati nikakvo privatno vlasništvo. Ni uz koji uvjet ne mogu tražiti razvod braka, dok muškarci mogu. S jedne strane skučenost, s druge razuzdana sloboda!

U novije vrijeme postoji u Japanu žensko gibanje. Nosioci su mu mlade Japanke, koje su se izobrazile u inozemstvu i teško im se je vratiti pod stroge japanske zakone i red. Tako se dogodilo, da je neka mlada Japanka iz bogate obitelji skočila radije u more, nego da pođe za čovjeka, kojega nikada nije vidjela, a roditelji su joj ga odredili za muža.

Muškarac je tamo sve, žena je gotovo rob, prezreno biće, parija. Tako kad muž i žena putuju, žena mora nositi prtljagu i ići nekoliko koraka iza muža. U vlaku mora stajati. Tek ako ima suviše mjesta, može sjesti. Bila bi sramota za muža, kad bi s njom razgovarao u vlaku.

U novije vrijeme mladi ljudi krše taj patrijahalni red na opće zgražanje starih. Međutim to je sve još daleko od pokvarenosti evropskih i američkih gradova. »Ljubav« tamo još uvijek ne znači, kao kod nas nažalost, ljubakanje, a i poljubac je strogo zabranjena stvar! U jedanaest sati na večer šest milijuna stanovnika Tokija, trećega grada na svijetu, grada nebodera, hotela i bulvara, ide spavati. »Noćni život« u Japanu nije razvijen. Unose ga mladi ljudi, koji su sve te tuđe novotarije naučili u Evropi i Americi. To je slično kao i kod nas, samo smo mi mnogo manje otporni i previše popustljiviji. Ono što je kod nas svagdanja stvar, tamo je težak prekršaj, koji Japanci kažnjavaju vrlo dovitljivim kaznama. Tako na primjer od ponoći do šest sati ujutro policija može zaustaviti svaki auto, u kome se voze muškarac i žena; i ako se ne mogu iskazati, da su muž i žena, mora žena izaći i nastaviti put pješke. Zar ne bi to baš kod nas trebalo?

SUSRETI S ANDREJEM HLINKOM

(Nastavak)

USPOMENE NA VELIKOG VOĐU SLOVAČKOG NARODA

Piše Dr Josip Andrić

Dok su se izmjenjivale stanke između pojedinih dijelova programa te ružomberške svečane akademije, razgovor je između Hlinke i mene prelazio s jedne teme na drugu. Tako mi je u jedan mah rekao:

»Mi se Slovaci borimo za autonomiju. Ona se mora ostvariti. Ali iskreno vam kažem, da je još deset godina ne želim, i to zato, što nemamo još dovoljno slovačke katoličke inteligencije, koja bi preuzela tu slovačku autonomiju u svoje ruke. Sadašnja inteligencija u Slovačkoj većinom su ili Madžari ili madžarofili ili protestanti. Zar njima da predamo Slovačku? A ako ne bismo njima, tada bismo morali opet uzeti češku inteligenciju. Tako bi se autonomija samo kompromitirala. Zato najprije moramo odgojiti generaciju slovačke katoličke inteligencije, da ona uzme sudbinu Slovačke u svoje ruke...«

Kad je akademija bila završena i kad smo izlazili iz dvorane, rekao mi je Hlinka:

»Recite u Hrvatskoj svima i svakom, da Hlinka ne će nikada dati ruku husitima i husitofilima. Hlinka može biti pravi prijatelj samo onima, koji su pravi katolici...A želio bih jedamput doći k vama Hrvatima u Zagreb...«

Nikada tih njegovih riječi nisam zaboravio i ne ću zaboraviti.

VI.

Prošlo je iza mog posjeta u Ružomberku punih šest godina, u kojima sam samo izdaleka pratio rad i borbu Andreja Hlinke, a da se s njim nisam sastao. Ali sam veoma želio, da se ostvari ono, što mi je rekao u Ružomberku, da i on jedamput dođe k nama u Zagreb.

Za to se pružila prilika godine 1928., kad je Hrvatsko Književno Društvo sv. Jeronima slavilo šezdesetu godišnjicu svog opstanka. Jeronimski je odbor bio nakanio tu proslavu obaviti u velikom stilu. U tu je svrhu bio naručen posebni oratorij sv. Jeronima, koji je skladao dr Božidar Širola na riječi dra Velimira Deželića sina. Za posebni svečani jubilarni koncerat bila je određena izvedba tog oratorija (koji se iza toga imao izvoditi i izvan Zagreba u više gradova). Zatim je bilo zamišljeno jedno veliko jeronimsko zborovanje u dvorani Hrvatskoga Glazbenog Zavoda, a dakako i svečana crkvena proslava. Kad smo se dogovarali o programu zborovanja, došli smo na misao, da pozovemo i sva Jeronimskom Društvu slična književna društva iz drugih slavenskih naroda.

»Pozovimo i osobno Andreja Hlinku, predsjednika Slovačkoga Književnog Društva sv. Vojtjeha!« predložim.

S radošću je to prihvaćeno i meni povjereno, da Hlinku pozovem.

Bilo je to u srpnju godine 1928. Napisao sam Andreju Hlinki pismo u Ružomberok, u kojem sam se pozvao na to, kako mi je godine 1922. izrazio želju, da jedamput dođe u Zagreb, i eto sada se tome pruža najljepša prilika: u ime Hrvatskoga Književnoga Društva sv. Jeronima, kojemu sam urednik, upravljam mu poziv, neka dođe kao predsjednik Slovačkoga Književnog Društva sv. Vojtjeha te uzveliča jubilarnu proslavu te najveće hrvatske katoličke ustanove, koju je osnovao Slovak kardinal Haulik, zagrebački nadbiskup, i koje je kroz svih šezdeset godina svog opstanka držalo trajne, neprekinute i duže vremena i jedine veze između Hrvatske i Slovačke. Neka najveći sin Slovačke i vođa slovačkog naroda tom prilikom progovori

BL. NIKOLA TAVILIĆ
Najstarija slika blaženikova iz prve polovine 17. v., koja je načinjena po ostavinskom nalogu Dominika Tavilić. Nalazi se u šibenskom samostanu franjevaca konventualaca (Vidi članak na str. 608.)

hrvatskom narodu te u središtu hrvatskom manifestira ljubav, koja Slovake veže s Hrvatima.

S uzbuđenjem sam očekivao Hlinkin odgovor. Ako se odazove, kako će taj njegov posjet Zagrebu odjeknuti u svim hrvatskim dušama! Ali ako se ne bude mogao odazvati?...

Za nekoliko dana primio sam iz Ružomberka brzojav, koji je glasio:

»D o l a z i m. — H l i n k a.«

Sav sretan pohrlim tadanjem predsjedniku Društva sv. Jeronima opatu Knežiću, da mu javim radosnu vijest, koju sam odmah i drugima dojavio podijelivši tako sa svim svetojeronimskim odbornicima veliku radost, koja me je obuzimala kod pomisli, da ćemo eto i u hrvatskoj metropoli moći pozdraviti najmilijega gosta, koji nam je mogao doći iz slavenskog svijeta, vidjeti velikog vođu slovačkog naroda i čuti riječi njegove velike ljubavi prema hrvatskom narodu.

ŠTOVANJE BL. NIKOLE TAVILIĆA U 17. VIJEKU

K BLAGDANU HRVATSKOG BLAŽENIKA 14. O. MJ.

Napisao Krsto Stošić

Dominik Tavelić napisao je svojom rukom oporuku 24. XII. 1647., a već 27. istoga mjeseca bio je mrtav. Oporuka počinje (u prijevodu s talijanskog):

»Najprije preporučam svoju grešnu dušu sa svim pobožnim osjećajem neizmjernom Božjem milosrđu moleći ga i zaklinjući, da se dostoji

BL. NIKOLA TAVILIĆ
Slika na oltaru franjevačke crkve u Splitu na Dobrom
Naslikao fra Miroslav Ćosić

oprostiti moje grijehe radi zasluga pregorke muke i smrti svog jedinorođenoga Sina Isusa Krista i primi u raj svojih izabranika.« Dominik ostavlja 100 dukata, da se stave na založnicu (Monte di pietà) i da se za nj zauvijek mole mise od kamata. Naređuje da se po njegovoj smrti izgovori odmah 100 misa. »Da rastereti svoju dušu«, određuje da bude izgovoreno 50 misa za neke osobe, te da se obuče jedno čeljade bijelom rašom (suknom). Ostavlja svojoj sestri Veroniki 100 dukata i 25 Ivanu nezakonitom sinu svoga brata Melkiora. Sve ostalo izručuje bratu i njegovoj ženi Uršuli. U kondicilu 26. prosinca daje Uršuli samo 300 dukata. Za sebe ostavlja još 200 misa osim onih 100. Traži, da Ivan Pavao Dujmović povrati knjige, koje mu je pozajmio.

Ali najvažnije je ono, što Dominik naređuje. Ostavlja naime 150 dukata konventualcima samostana sv. Frane u Šibeniku, »da se podigne oltar u jednoj od dviju kapela blizu velikog oltara u njihovoj crkvi. Taj oltar i slika (pala) mora biti posvećena na čast i hvalu blaženog mučenika redovnika fra Nikole Tavilića, koji je dika i zaštitnik ovoga grada i redovnika. Njegove se relikvije dostojno časte u toj crkvi. Na slici mora biti samo njegova figura bez drugih dodataka. S poštovanjem ga molim, da bude mi zagovornik radi mojih grijeha.«[1])

U svojoj ovećoj Povijesti crkve i samostana sv. Frane u Šibeniku (rukopis) zabilježio sam, da je novi oltar građen u veljači g. 1750. pod upravom Petra Scotti-a, a pomagali su pri poslu Alvir Correr Kamerlengo sa vojnicima. U spisima samostana spominje se slika bl. Nikole god. 1640. i god. 1651., a bila je popravljana god. 1851. s troškom od 125 for. Sadanju sliku na oltaru mučenika izradio je god. 1891. neki Mihaljević iz Krka, a stara se nalazi u samostanu. Jedna slika bl. Nikole, koji u ognju junačkim izdržanjem izgara, nalazi se na kasetiranom plafondu u crkvi, koji je rađen 1674-5.

[1]) Bilježnik B. Scozzi, sv. 75. I. 175-7. Oporuke, u šiben. sudu. »... per ereger un altar in una delle doi capelle vicine all' altar maggiore in detta chiesa, qual altar et palla debba esser dedicato ad honor et lode del B. Martire fra Nicolo Tavilleo, splendor et protettore di questa citta et religione di cui degnamente si riveriscano in detta chiesa le sue sante reliquie, dovendosi poner in essa palla la sua figura solamente senza altra aggionta, quale riverende supplica d' interceder per li suoi peccati.«

RELIGIOZNA FRANCUSKA

Francuska štampa donosi malu vijest, koja svjedoči o dubokoj vjeri francuskog naroda. Neka mlada redovnica iz reda sestara dominikanki, kojoj ima jedva dvadeset godina, doznavši jednog dana, da se traži šest misionarki za njegovanje gubavih u južnoj Africi, prijavila se smjesta na označenu adresu, sigurna, da će biti primljena. No radovala se prerano, jer su ju pretekle druge redovnice, kojih se prijavilo do pet stotina.

NA KRUŽIĆEVOM KLISU

O ČETIRISTOTOJ GODIŠNJICI PADA SLAVNOG HRVATSKOGA GRADA

Napisao Jerko Skračić

Nedaleko od ulaza u tvrđavu Klisa nađemo se pred velikom pločom iz bijelog a tvrdog dalmatinskoga kamena, koji govori, da je naša narodna duša bijela poput snijega, jer ne nosi na sebi nikakav povijesni grijeh, uvijek je samo branila svoje; a opet nam govori i da je naša svijest tvrda kao onaj kamen i da ćemo vjekovima opstojati, kao što i kamen naš opstoji prkoseći burama i nasrtajima razbješnjelog mora. U pobožnoj tišini pročitamo natpis:

O Četiristotoj Godišnjici Da Je
Klis
I Krunsko Dobro Hrvatskih Narodnih Vladara
Smrću Kapetana Petra Kružića
Dne 12. Ožujka 1537.
Posljednji Svih Gradova Hrvatske Banovine
Podlegao Premoćnoj Bujici Turskoj
Braća Hrvatskog Zmaja I Hrvatsko Društvo Bihać
Uz Sudjelovanje Naroda I Općine Klisa
Ovu Spomen — ploču
Domaćima Na Ponos i Pouku, Strancima na
Razmišljanje
O Našim Žrtvama Za Obranu Kršćanstva i
i Evropske Kulture
Godine 1937

A kako se mi time ponosimo? Da, ako moguće i ne tako, kako se Talijani ponose svojom umjetnošću ili Francuzi svojom »finoćom«, mi se ipak ponosimo tim nijemim i neuglednim zidinama. One su vječno kričući krik, koji se razliježe na četiri strane svijeta i razlijegat će se, dokle bude i jednog čovjeka na evropskom tlu: — Da nas nije bilo, što bi danas od vas bilo? . . . Kričat će Klis, ali će Evropa slabo čuti. Prestara je . . .

. . . Na ponos i pouku. Da, i ja se ponosim Klisom, ali koliko o njemu znadem? Znadem eto iz šupljih školskih knjiga, da je u njemu nekad Petar Kružić branio Dalmaciju, da je on zadnji pao Turcima u ruke i . . . malo što više.

Zamolih dakle prijatelja Frana, da nam on o tome priča. Mojoj se molbi pridruži i družica Tona te nam on počne pričati vodeći nas po kulama i utvrdama:

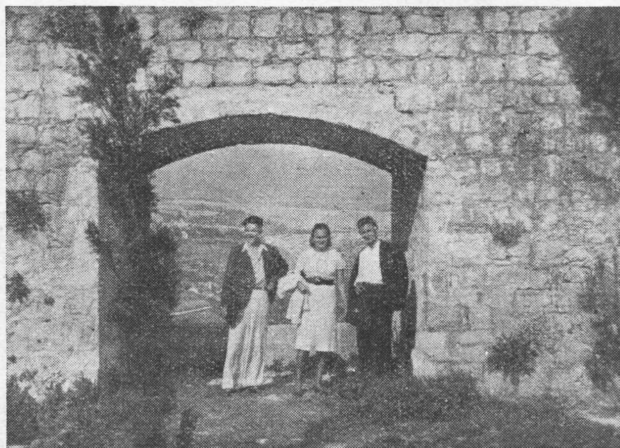
»U povelji slavnoga kneza Trpimira prvi put se, 852. god., spominje grad Klis pod imenom Clusan. Još se spominje i god. 892., kad se je kliški Župan Seledneg potpisao na povelji kneza Mutimira kao župan Clisse. Od tada do druge polovine dvanaestog vijeka ne nalazimo Klisa u ispravama.

Godine 1466. podpade Klis pod vlast hrvatsko-ugarskoga kralja promijenivši prije toga više gospodara iz redova hrvatskog plemstva. Od god. 1466. do 1513. promijenio se je u Klisu priličan broj kaštelana, dok ne bude postavljen njegovim zapovjednikom Petar Kružić, koji ga je branio 24 godine, sve do njegova pada.

Dok Petar ne posta kapetanom, nije se skoro za njega ni znalo. Ali to nije smetalo da se on ovjekovječi svojim neprimjernim junaštvom. Za njegove uprave često se je Jadransko More napilo hrvatske krvi, koja je u potocima tekla ispod kliških zidina. Neprijatelj je harao sve, čega se je mogao domoći, ali Klis je stao kao nepobjedivi div, a Petar Kružić bijaše srce i mozak tog diva.

Više puta se je Kružić obraćao preko naših biskupa Svetom Ocu Papi za pomoć. Ako igdje, Hrvati su nalazili svog pomoćnika u Rimskom Velikosvećeniku, čije je srce uvijek imalo razumijevanje za potlačene i ugnjetavane.

Turci su već bili bijesni, gdje im taj čovjek dvadeset i tri godine odbija sve navale. Sastaviše vojsku pod vodstvom bosanskog sandžaka Usrefbego i hercegovačkog sandžaka Prirebega te se ova vojska utabori oko Klisa. Petru je

NA VRHU KLISA, PRED SJEVERNIM OTVOROM, KROZ KOJI SE VIDI POLJE I MORE S OTOCIMA

došla pomoć od skoro četiri hiljade vojnika, koje mu poslaše Papa i kralj Ferdinand.

Bilo je to povijesnog dana 12. ožujka 1537. Ispod tvrđave se od zore zametnu žestok boj.

Već je izgledalo, da će Turci uzmaknuti.

Kad li eto Turcima nenadane pomoći: poturica Muratbeg dovede im vojsku od 1000 konjanika i isto toliko pješaka. Naglo prodrije u polje i navali na izmorene kršćane. Većina se stranih vojnika preplaši divlje turske rike, preko krvi i leševa dadoše se u bijeg prema moru. Zaludu je Kružić trčao na konju i zaustavljao vojnike. Tu nije bilo sile, koja bi ih zaustavila. Nijemci i Talijani poskakaše u lađe, kojima su dan prije doplovili. Kružić za njima! Hrabri vojnike i bori se s Turcima, koji već i na lađe prodiješe te odsijecaju glave kao dozrelo klasje. Nema spasa! I Kružićeva glava pade, a Turci je nadjenuše na koplje pa je odnesoše još preostaloj kliškoj posadi, da joj pokažu, kako je poginuo taj veliki branitelj Vjere i Domovine.«

Frano je prestao . . . Prestao je pričati tužnu priču hrvatske slave . . .

»Hvala ti, Frano,« rekao sam prenuvši se iz misli. Hvala ti kao čovjeku. Sve si nam tako lijepo ispričao. Činilo mi se je, da vidim iz ovih nerazorivih zidina, kako se na tom malenom polju bore dva svijeta: Istok i Zapad... Činilo mi se je, da vidim kako tu, u kolijevci hrvatske države, silazi s neba neka blaga vijest... borit ćete se dugo, dugo, bit ćete žrtva za čast čovječanstva, ali ćete i slavu svoju pronijeti svijetom...

Danas se imala pred silnim sakupljenim mnoštvom otkriti spomen-ploča, ali proslava je u posljednji čas onemogućena. Ljudi se vraćaju žalosni kući. Idemo oko kula i hodamo po opustjelim zidinama.

»Tu je bila izvidnica, tuda su bacali kamenje i goruću smolu, tu su u mirno vrijeme stanovali... tu... tu...« tumačio nam je vrijedni Frano.

Eto i kapelice! »Ah, sada znam, gdje je Petar Kružić crpio kroz 24 godine onu nadljudsku snagu braneći svoj narod. Ovdje, gdje još i danas postoji klečalo, na kome se je on klanjao Bogu Pravde, ovdje je on nalazio neiscrpivi izvor jakosti... i ustrajnosti...«

»Hvala ti, borče i mučeniče, svijetli primjere ljubavi prema vjeri i domovini! Slava ti, svjedoče naše bezgranične vjere u Pravdu i Poštenje!... Slava ti, veliki Petre Kružiću!...« klicao sam u duši ostavljajući njegov zavjetni hram, za koji je živio i umro.

PRVA ŽENA, KOJA JE OBIŠLA SVIJET

Ove godine navršilo se sto godina, kako je prva žena izvršila put oko svijeta.

To je bila Ida Pfeifferova, Austrijanka.

Otac Idin, stari Pfeiffer, bio je jedan od bogatijih bečkih trgovaca. Ida je već od najmlađih godina pokazivala veću volju za dječačke zabave nego za lutke. Voljela se sa svoje sedmero braće čitave sate igrati vojnikâ ili indijanacâ, nego trčati za kotačem, kao njene vršnjakinje. Već u sedmoj godini oblačila je zato hlačice na veliku sablazan matere, ali s odobrenjem oca, koji je u životu mnogo toga vidio i sam iskusio, pa je mislio, da ne treba od takve sitnice, kao što je odjeća djeteta, praviti skandale.

Kad je energična curica bila u devetoj godini, umre joj otac. Sad se smjer odgoja male Ide promijenio iz temelja. Mati je nastojala pošto poto ispraviti odgoj djevojčice. Odmah su nestale hlačice, mornarska kapa i dječačka košuljica, a mjesto njih pojavile su se suknjice s čipkama i krinoline. Mjesto da se zabavlja igrom morala je Ida sjedjeti uz glasovir, koji joj je tako omrznulo, da je jednoga dana opekla sama prste, samo da ne mora svirati zadane lekcije na klaviru.

Kad joj je bilo osamnaest godina, zaljubio se u nju jedan Grk, kapetan duge plovidbe i zaprosi je. Već se činilo, da je došao čas oslobođenja iz kućne tamnice, no mati nije pristala na zeta »s pustolovnom prošlošću mornarskom«, jer je uvijek maštala, kako će solidno udomiti svoju kćer.

Malo zatim javi se drugi kandidat za Idinu ruku. Ova mušterija bio je solidan građanin, advokat Pfeiffer, koji je odgovarao svim zahtjevima buduće punice.

Iz toga braka rodilo se dvoje djece. Ida Pfeifferova ljetovala je u Trstu i svaki dan išla s djecom na more i čitave sate gledala u modru daljinu i pratila očima lađe, koje su brodile u daleki svijet.

Godine 1830. umre joj muž. Djeca su joj već bila odrasla, i Ida je mogla krenuti u svijet. Bile su joj četrdeset i tri godine, ali nije oklijevala ni časa nego je krenula na put.

Prvi put izvršila je u Svetu Zemlju. Splavom je plovila niz Dunav u Crno More, pohodila Carigrad, Bejrut, Jafu, Damask, Svetu Zemlju i doprla je čak do Baalbeka, gdje se nalaze slavne ruševine hrama Sunca. U Misiru, napala ju je četa hajduka, koje je natjerala u bijeg, jer je vješto rukovala ognjenim oružjem.

Danas je putovanje u daleke strane obična stvar, no prije sto godina ekspedicije u Aziju i Misir bile su vrlo opasne, kad su svuda hodale razbojničke čete. Danas se iz Beča u dva dana može preko Rima čovjek naći u Kairu, no u prvoj polovici XIX. stoljeća nije bilo svih tih prometnih sredstava, ni vojske ni policije, koje danas čuvaju red i sigurnost. Zato je putovanje same žene bilo dokaz neobična junaštva i odvažnosti.

Preko Sicilije i Italije vratila se Ida u Beč, gdje je izdala svoju prvu knjigu pod naslovom »Randonnée d'une Viennoise en Terre Sainte« (»Put jedne Bečkinje u Svetu Zemlju«).

Godine 1835. otputila se u Islandiju, popela se na Vulkan Helku i preko Švedske, Norveške, Danske i Njemačke vrati se u Beč. Nakon povratka izdala je drugi opis svojih putovanja, koji je od čitalaca bio primljen s oduševljenjem kao i prva knjiga.

Pošto je za prodaju druge knjige dobila dosta novaca, mogla je konačno ostvariti najtajniju svoju želju, to jest da putuje oko cijeloga svijeta.

Iz Beča se otpravila mjeseca veljače g. 1838. i nakon dvije i po godine vratila se kući zadovoljna što je izvršila taj veliki i teški pothvat. Kasnije je još pohodila Afriku. Japan i Kitaj. Kad joj je bilo 60 godina, umorna od putovanja smirila se u maloj vili kod Trsta, odakle je s terase uživala krasan pogled na more.

No dugo joj nije bilo dano uživati te vidike, jer je naskoro umrla nakon godinu dana navršivši 61 godinu života, jedno veče mjeseca studenoga, kad je na moru bijesnila bura. *A. Š.*

RUŽE ZELENOG OTOKA

ROMAN IZ IRSKE PROŠLOSTI — NAPISAO SAMUEL LOVER

(Nastavak)

»Za Boga, nadam se, da se ne ljute na mene, što ste me doveli ovamo? Ako da, otići ću.«

»Ne, Rory, ne nijesu. Ali ne ispitujte me više. To, što me boli, tiče se mene samoga.«

»Neka ih Bog kazni, kad vam zadaju toliko brige i žalosti, vama, koji ste došli izdaleka, da s njima govorite. Zar nam ne će priskočiti u pomoć?«

»Sutra ćete doznati više, Rory, za večeras me ostavite. Sutra ujutro ustanite rano, jer ću vas trebati.«

XXXIV

IZ STARIH LJUBAVI RAĐAJU SE NOVI NEPRIJATELJI

Nakon što je De Lacy napustio kuću svoje dragane, pošao je da potraži prijatelja i zamoli, neka pođe ka gospodinu Hippolytu Derlieru te ga pozove na jutarnju šetnju u okolicu Trga Ljudevita XV. Nije tražio dugo, kad li sretne druga časnika, kojemu je razložio cijelu stvar. Ovaj je odmah bio spreman, da mu sekundira. Kad su se dogovorili glede sastanka, rastali se. Narednog je jutra časnik došao po De Lacya. U pratnji Rorya otišli su u kraj dvoboja.

»Čemu ti ovaj čudan mornar?« upita ga satnik Sangchaud i začuđeno pogleda Rorya, kad su prispjeli na cestu.

De Lacy je satniku rastumačio, ko je Rory i zašto ima takvo odijelo. »A uzeo sam ga sa sobom za to, jer mi na srcu leži još nešto, što ti moram reći. Gledaj, Sangchaud, može se dogoditi, da padnem. I ako se to dogodi, zaklinjem te našim drugarstvom u oružju, da se za nj zauzmeš. Ako ga ne možeš otpremiti natrag u Irsku, uzmi ga u svoj puk, jer boljega momka od njega nijesi nikada u životu poznao.«

Kad su prispjeli na određeno mjesto, povukao je satnik iz tuljca, koji je nosio ispod pazuha, dva mača. Rory je začuđeno pogledao. Dotaknuo se De Lacyeva lakta i rekao:

»Trista mu zelembaća, što je to, gospodine?«

»Potući ćemo se u dvoboju, Rory.«

»U dvoboju? Časak prije hodali ste zajedno kao prijatelji. Ne, toga ne razumijem.«

De Lacy nije mogao sakriti smiješka na tu Roryevu opasku, da će se mačevati sa svojim sekundantom, i zato mu je cijelu stvar rastumačio.

»Nikakvo čudo, što sam tako mislio, kad nijesam vidio onoga, s kojim ćete se sudariti. I zašto ćete se, gospodine, tući, ako vas smijem pitati?« ponovo zapita Rory.

»Toga vam sad ne mogu kazati, Rory, a uzeo sam vas sa sobom za to, da vas predam u zaštitu ovog svog prijatelja, satnika Sangchauda, koji će se pobrinuti za vas, ako mi se štogod dogodi.«

»Ne dao Bog, da vam se nešto dogodi, gospodine De Lacy. I još mislite na mene, kad je vaš život u opasnosti. Neka vas blagoslovi Bog! Vi imate doista dobro srce, zlatno srce! Vrag će se bojati pred vama u boju, a anđeli će vas čuvati, kao što su i mene očuvali u tuđini.

De Lacy se okrenuo na stranu, da sakrije suzu, koja mu je navalila na oko pri pogledu na tog vjernog momka. Tada mu je prišao Sangchaud i ponudivši mu jedan od mačeva rekao:

»Pokušaj, hoće li biti dobar!«

»Da, odvrati De Lacy, »bit će dobar, samo je sječivo nešto odviše zavinuto.«

»Zato će bolje udariti,« Sangchaud će.

»Znadem, tako kažu naši najbolji mačevaoci. Ali volio bih ovaj,« De Lacy će i uzevši drugi mač stade ga razgledavati. »Oba su dobri, ali ovaj će biti za mene.«

»Varaš se,« prekine ga Sangchaud. »S onim ćeš se lošije tući nego li s ovim, koji ja držim. Doskora ćeš moći sam prosuditi, kakav je, jer vidim, da oni dolaze. Hoćeš li ovaj, koji sam ti preporučio?«

»Ne,« odvrati De Lacy, »ovaj mi je zgodniji.«

»Dobro, kako hoćeš, ali s ovim ćeš ga sigurnije ubiti.«

Hippolyt i njegov sekundant bili su domalo na mjestu i boj je započeo. Rory je čitavo vrijeme pozorno pazio na svaku kretnju, kojom su se protivnici napadali ili odbijali, i uzrujano vikao, kad je borba tražila, da promijene položaje. Mnogi oduševljen »živio« oteo mu se iz grla, kad je vidio, da protivnik uzmiče. A kad

VRLO ZANIMLJIV PRIMJER ALBINIZMA JE OVAJ BIJELI GAVRAN
Albini se zovu one rijetke životinje bijele boje, koje pripadaju inače posve crnoj životinjskoj vrsti

je vidio, da koleba i da glavinja, jer ga je De Lacy ubo, povikao je: »Hura! Vi ste ga, vi ste ga!«

Delier je zadobio duboku ranu na desnom laktu. I time je dvoboj svršio. Nakon što su De Lacy i njegov sekundant pozdravili potučene protivnike, otišli su.

XXXV

STARA LJUBAVNA PISMA SU DOBRODOŠLA U STUDENOM

Kad je De Lacy prispio kući, našao je na stolu zavoj, koji je bio naslovljen na nj. Skinuo je pečat, otvorio zavoj i vidio, da su u njem njegova pisma, što ih je pisao Adeli. Priloženo im je bilo pismo njene majke. Ova mudra žena pisala je ovako:

»Naša ljubav nije naša...«

»Istina je,« pomisli De Lacy; »onoga je, koji se za nju bori.«

»Moje je dijete pod snagom sudbine, koja vodi pitanja srca.«

»Kad se ljudi tako loše vladaju, da nemaju drugih isprika, uvijek se ispričavaju sudbinom,« nasmjehne se mladi časnik.

»Čuvstvo je ženi ono, što je muškarcu čast; bez njega bi život bio bez vrijednosti.«

Dozvolite, da vas uvjerim o mojem odličnom poštovanju, C. Verbigny.«

»Kako glupo, kako himbeno,« klikne De Lacy i zgnječivši pismo u svojoj grozničavoj ruci odbaci. Zatim je sjeo i žalosno promatrao hrpu pisama, koja su ležala pred njim. Osjetio se poniženim i osramoćenim. Nema stvari na svijetu, koja bi te boljela više od spoznanja, da netko odbacuje tvoju ljubav. De Lacya je to boljelo to više, jer se još uvijek sa svom nježnosti hvatao spomena na svoju ljubav, premda više nije ljubio. Izruješ li korijenje, kojim ti je srce priraslo uz koga, ostaje bol još dugo, nakon što si ga izrovao. Prestane li ljubav s obiju strana i dobiješ li natrag takve nježne uspomene, kao što su ljubavna pisma, možeš ih lako baciti u vatru, da nasite drugi plamen, nego li je onaj, kojemu su bila namijenjena. Kako su međutim gorke uspomene na zabačenu ljubav, ako joj se iznevjeri samo jedna strana!

De Lacy je čitao pismo za pismom. Kad je njegovo oko palo na kakvu posebnu rečenicu ili na ime kojega kraja, sjetio se časova, u kojima je njegovo mlado srce uživalo u sreći prve ljubavi.

A sad je spoznao, da se sve, što mu je stvorila mašta, porušilo.

Pregledavao je pisma, ali iz onih riječi, koje su mu nekad zagrijevale srce, ćarlijao je gorak bol.

Još uvijek okretao je pismo za pismom, dok se nije zaustavio na jednom, na kojega se zadnjoj stranici lijepa djevojka vježbala u pisanju, samo što nije učila, da odgovori na jedno od njegovih pisama, jer ondje je stajalo: »Dragi moj Hippolyte!«

Sav ogorčen bacio ga u vatru, a za njim su letjela ostala pisma, jedno za drugim.

»Da,« uzdahne, »domovino moja, čitava moja ljubav je sada tvoja! — Izdajice, izdajice!« i zgnječio je sve listove, koji su bili pred njim, te ih bacio u plamen. »Ovdje poginite, svjedoci moje gluposti i vjernosti! Nevrijednice! Tvoja noga, za koju sam se nadao, da će hodati uz moju, dok obje ne prispiju do groba, tvoja noga nikada ne će hodati po zelenim livadama moje domovine, koja će doskora biti slobodna! Oh, moja slatka Irsko, moje drago bogatstvo!«

I oduševljeno je poljubio stihove ove pjesme, kad ih je još jedamput pročitao. Previo je list, spremio u džep i svečano, kao da prisiže, rekao: »Irsko, sad je moja ljubav sva tvoja!«

XXXVI

ODUŠEVLJENI DE LACY OHLADNJUJE. — RORY U ČUDNOJ VJERSKOJ BLUDNJI

De Lacy napustio je na nekoliko dana Pariz i pohitao na sjevernu obalu, gdje se sakupljala silna vojska, koja bi imala provaliti u Englesku i Irsku, kad završi zima: Napoleon Bonaparte češće je pregledavao čete, jer mu je direktorij navlaš dao takvo naređenje, da ga se riješi iz Pariza. Bojali su se naime njegove blizine. On je bio ljubimc naroda, koji ga je nakon njegove čudovite pobjede u Italiji neizrecivo častio. Bojali su se, da bi im njegova tvrdoglava narav i sve veća obljubljenost mogle praviti neprilike, jer upravo tada tužio se Bonaparte, da nije dovoljno zaposlen, i optuživao direktorij, da bi ga rado zaboravio. Nitko od njega nije bolje znao, kako su kratki dani popularnosti, i da je svaka slava bez koristi, ako se od vremena do vremena ne obnovi. Bavio se je svojim tajnim nacrtom o pobjedi u Egiptu. Njegov drski i ambiciozni duh snivao je veličanstvene snove, kako bi osnovao Istočno carstvo. I dok je narod živio u vjeri, da se na sjeveru sprema napadaj, okretale su se njegove misli i njegove nade na jug. Međutim je došto posjećivao vojsku na sjeveru i vodio organizaciju svojih snaga na obali Britanskoga kanala.

U tijeku zime gledali su De Lacy, Tone i drugi irski emisari s nadom u proljeće, kad će im sav trud biti vraćen polaskom na Irsku. Gorak je bio njihov očaj, kad je u travnju prispjela zapovijed, neka cijela vojska pođe na jug.

Kamo će poći, nijesu znali, ali za njih je bilo dovoljno znati, da ne će poći u Irsku. De Lacyu je srce palo kao i ostalima, ali žalost je domalo uzmaknula pred srdžbom, kad mu je Tone rekao, da su on i drugi irski delegati govorili s Bonapartom i da je zasada svaka nada za Irsku izgubljena.

»Zar ste dakle govorili s njim?« De Lacy će.

»Jesmo,« odgovori Tone.

»Što je rekao?«

»Ne mnogo.«

»Korzikanac govori malo,« primijeti De Lacy.

»Mislite, De Lacy, na moj gnjev, kad mi je na moje prigovaranje, da je irska stvar važna, odvratio: Irska je za nas učinila sve, što smo mogli očekivati ili željeti; napravila je raskol na našu korist. Promislite, raskol. Oh, jadna moja domovino! On, koji bi se morao boriti za slobodu i ima snagu za to, on odgovara ovako i ovako postupa s jadnim narodom! Proklet!«

»To je strašno,« primijeti De Lacy. »Ali možda direktorij . . .«

»Pod istim je klobukom,« Tone će. »On me je i poslao k Bonapartu.«

»Zar nije kazao, zašto je zasada otklonio pomoć?«

»Ne.«

»Zar nema nade ni za kasnije?«

»Ne. Nakon što se lakomični Korzikanac narugao jadnoj Irskoj, otpustio nas je.«

»To je strašno nakon svega onoga, što smo očekivali i čemu smo se nadali.«

Dok je tako razmišljao, dobio je pismo, koje mu je javljalo, da je njegov stric opasno bolestan, te ga pozvalo, da dođe odmah k njemu.

Stric je živio u Bordeauxu. De Lacy nije gubio vremena, a da se ne bi odazvao pismu to više, jer je Bordeaux bio pristanište, iz kojega je htio otputovati natrag u Irsku.

Dok je De Lacy bio kod strica, prispjela je u Francusku vijest o ustanku u Irskoj. De Lacy je postao neustrpljiv. Najradije bi pošao onamo, ali zbog stričeve bolesti nije mogao poći. Stric mu je dokazivao, da borba bez strane pomoći ne može uspjeti, tako kako želi De Lacy — i koliko je mudrije biti odsutan u slučaju neuspjeha, kad je pomoć pojedinca tako nejednaka njegovom žrtvovanju.

»Oh, kad bi svaki mislio na to, gdje bi bila sva hrabra i junačka djela povijesti?« odgovori De Lacy.

»Kad bi bio ondje u vatri, dragi moj mladiću, ne bih ti savjetovao, da budeš kukavica; ali kad je već slučaj htio, da si odsutan, ne podavaj se u tako strašnu opasnost. Osim toga jedini si moj rođak, zato ne smiješ pustiti, da umrem osamljen, da mi u stranoj zemlji strane ruke zaklope oči.«

De Lacy je toplo stisnuo stričevu ruku, ali još je uvijek čeznuo za tim, da bi bio u Irskoj. S vanrednim je zanimanjem tražio vijesti odanle.

Različite i nestalne su bile vijesti o borbi, koje je dobivao. Njegov život je bio groznica, dok se borba nije odlučila. To je trajalo cijelo proljeće, a na jesen je prispjela vijest o potpunom porazu ustaša i De Lacyeva neustrpljivost pretvorila se u očajanje.

Stric je malo zatim umro i De Lacy je postao nasljednik njegovog posjeda. Ovaj nije bio velik.

De Lacy je odlučio, da će se vratiti u Irsku. Ondje će se povući na svoj posjed. Uzet će nekoliko službenika, koje će svojom dobrotom učiniti vjerne i odane, i jer je nestala prilika, da popravi njihov politički položaj, barem će im život učiniti manje nesrećnim time, da ih zaštiti i pomogne im sa svime potrebnim. Kad već ne može biti rodoljub u velikom opsegu, bit će dobrotvor u malenom.

S ovim skromnim nacrtima spremao se De Lacy na povratak u Irsku, kamo je htio otploviti švedskom lađom, koja je saobraćala između Dublina i Bordeauxa. Kad je za njegov odlazak sve bilo spremno, samo je još čekao trenutak, da Francuskoj zauvijek kaže »zbogom«.

Onoga jutra, kad su htjeli otploviti, pošao je Rory u crkvu, da se pomoli za srećan put.

Nakon što je Rory izmolio svoju molitvu, vratio se k De Lacyu. Malo zatim su se ukrcali. De Lacy ga je upitao, boji li se ponovo poći na more. Rory je odgovorio: »Ni najmanje, gospodine, jer sam jutros vidio Djevicu Mariju.«

»Koga ste vidjeli?« začuđeno će De Lacy.

»Djevicu Mariju, gospodine.«

De Lacy se nije mogao suzdržati smijeha, kad je Rory tako ozbiljno pričao.

»Zacijelo se smijete, gospodine, za to, jer sam molio,« uvrijeđeno će.

»Ne, ali kažete, da ste vidjeli Djevicu Mariju.«

»Jesam i molio sam pred njom u velikoj crkvi. A zašto ne bih molio, kad polazimo na široko more?«

De Lacy se sad još srdačnije nasmijao nego prije i rekao Roryu, da je ona, pred kojom je molio, božica »Slobode«, a ne Majka Božja.

»Je li moguće?« Rory će sa grozom u očima.

»Da.«

»Neka mi Bog oprosti, ali mislio sam, da je to bila Nebeska Kraljica. Molim je, neka mi oprosti, što sam je zamijenio s njihovom prljavom poganskom božicom. Nadam se, da nije ništa zlo, jer sam to učinio u bludnji.«

XXXVII

TAJANSTVENI SASTANAK

Prošla je skoro godina dana, otkako je Rory napustio Irsku. U to su se vrijeme zbile strašne stvari, prestrašne, a da bismo ih mogli opisati. Bilo je god. 1798. Krvavi događaji ove godine bili su djelo neprijatelja.

Na jesen iste godine raspršili su se ustaše, osim nekoliko grupa najžestokijih, koje su se držale u brdima ili u močvarama, gdje su ih progonili.

Bio je mrak, kad je stara prosjakinja došla k Mary O'More te joj kazala: ako pođe s njom u određeni kraj, naći će čovjeka, koji će joj reći veselu vijest. Ali u ona vremena bilo je po-

(Nastavak romana na strani 616.)

HRVATSKA UMJETNOST VELIČA BL. NIKOLU TAVILIĆA

RELIJEF BL. TAVILIĆA NA JERUSALEMSKOM OLTARU
Djelo Ive Kerdića

SLIKA BL. NIKOLE TAVILIĆA
U franjevačkoj crkvi u Varaždinu i u župnoj crkvi u Ruševu — *Djelo Gabrijela Jurkića*

KIP BL. TAVILIĆA
Za crkvu u Mariji Bistrici *izradila Mila Vod*

Kult svetih Hrvata kod nas je nažalost veoma zanemaren. Zato se ni u hrvatskoj umjetnosti ne osjećaju poticaji za njihovo uzveličanje. A kod drugih naroda umjetnost i te koliko služi uzveličanju svetaca vlastitog naroda. Kod nas se tek u ovo godinu dana, otkako je kult hrvatskog jerusalemskog mučenika bl. Nikole Tavilića uzeo jačeg maha, opaža, da se i hrvatski umjetnici počinju zanimati za ovog svetog sina hrvatskog naroda. Dosad su se u tom najviše istakli na kiparskom području Ivo Kerdić i Mila Vod, a na slikarskom području Gabrijel Jurkić. Kerdić je relijefom za jerusalemski oltar bl. Nikole Tavilića stvorio tako snažnu fizionomiju tog Blaženika, da se njegov utjecaj osjeća i na nekim djelima drugih umjetnika. To je postao najpopularniji lik Tavilićev. Mila Vod je lanjskim kipom za Čuntić i ovogodišnjim kipom za Mariju Bistricu stvorila vlastiti tip Blaženikov, koji se odlikuje pravom franjevačkom prostodušnošću. Gabrijel Jurkić je bl. Nikoli Taviliću posvetio — možemo reći — cijeli jedan dio svog umjetničkog života: u 12 slika obradio je slikarski cijeli Tavilićev život, a iza lanjske oltarne slike na oltaru požeške franjevačke crkve evo sada nove dvije oltarne slike, od kojih jednu donosimo na omotu ovog broja »Obitelji«. Jurkić zadahnjuje svog Tavilića iskrenom svetošću i toplinom. Još su Tavilića po jednom slikom naslikali Julije Meiszner Stjepan Petrešević, Dulčić, Branko Markulin i drugi. Sve više hrvatskih umjetnika dolazi, da uzveliča ovoga hrvatskog Blaženika, a to ne će ostati bez utjecaja i na umjetničko uzveličanje hrvatskih ugodnika Božjih uopće.

Dr J. Andrić

Slika lijevo:
JERUSALEMSKI HRVATI, SLOVENCI, ČESI I SLOVACI
na proslavi godišnjice posvete hrvatskog jerusalemskog oltara bl. Nikole Tavilića 25. srpnja ove godine

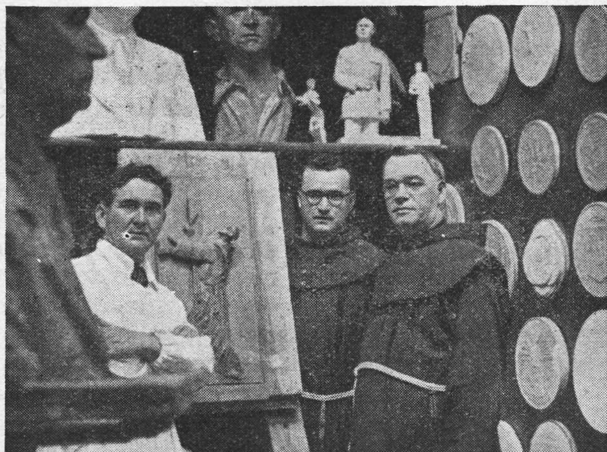
Slika desno:
O. JERONIM GOLUBOVIĆ,
franjevački učenjak, koji se istakao i svojim djelima o Svetoj Zemlji, proslavio je nedavno svoj 75-godišnji jubilej

SLOVAČKA UMJETNOST U ČAST HRVATSKOG BLAŽENIKA

Već odavno se poznajem sa slovačkim kiparom Ladislavom Majerským, koji sa svojim umjetničkim radovima proslavljuje svoj maleni narod. Pričao sam mu i o našemu mučeniku bl. Nikoli Taviliću. Govorio sam mu o njegovoj mučeničkoj smrti, koju je pretrpio u Jerusalemu za Krista, te tamo proslavio hrvatski narod, i nesamo naš nego i sve Slavene. Ta slavenska žrtva za Krista tako mu se svidjela, te mi je rekao, da je dobio volju, da i on toga mučenika proslavi svojom umjetnošću izradivši mu kip, a ujedno da bi se njegovo štovanje raširilo i među slovačkim narodom. Kako mi je obećao, to je obećanje i izvršio. Izradio je reljef našega mučenika stvorivši doista veličanstveno umjetničko djelo. Umjetnik je prikazao našega mučenika, kako u ognju gori, a na licu istakao mu sve boli i jade, koje trpi za Krista. S obje ruke drži se križa, jedine nade, jedinog spasa, za koji je cijeli svoj život žrtvovao. Tako je umjetnik zamislio toga našega

RELIJEF BL. NIKOLE TAVILIĆA
Izradio slovački kipar Ladislav Majersky

Slika lijevo:
SLOVAČKI FRANJEVAČKI PROVINCIJAL razgledava s hrvatskim franjevcem o. Brunom Adamčikom relijef bl. Nikole Tavilića u atelijeru kipara Majerskoga

mučenika. Slika toga reljefa već je objelodanjena u slovačkom ilustrovanom listu »Nový svet«, koji je već i prije iznio neke fotografije o našemu mučeniku. Slovački franjevci veoma se zanimaju za ovog našeg mučenika, te nastoje njegovo štovanje raširiti među svojim narodom. U društvu sa mnogo poštovanim slovačkim provincijalom o. fra Brunom Böhmom posjetio sam našega umjetnika, kad je bio već gotov sa relijefom, kojom je prigodom mnogo pošt. provincijal to umjetničko djelo pohvalio. Slovački narod sada, hvala Bogu, slobodan — dokazat će i po bl. Nikoli Taviliću, hrvatskom jerusalemskom mučeniku svoju ljubav prema hrvatskom narodu.

Fr. B. Adamčik.

CVIJET HRVATSKE KRVI

Taj je cvijet bl. Nikola Tavilić, kojega je pjesnik Baltazar Vijolić opjevao u divnoj pjesničkoj knjizi pod naslovom »Cvijet hrvatske krvi.« Ta je knjiga ilustrirana slikama od Gabrijela Jurkića te je rijetko umjetničko djelo, koje se pojavilo u hrvatskoj književnosti o jednom svetom Hrvatu.

Slika desno:
SLOVAČKI PJEVAČKI ZBOR U BRATISLAVI, KOJI JE NEDAVNO IZVEO MISU, SKLADANU OD HRVATSKOG SKLADATELJA O. DRA BERNARDINA SOKOLA
U Bratislavi živi franjevac o. Bruno Adamčik iz mostarske franjevačke provincije, koji živo nastoji oko slovačko-hrvatske kulturne uzajamnosti te u tom ima već velikih uspjeha, a jedan od tih je i izvedba glazbenog djela o. Sokola, o kojem je sva slovačka štampa najpohvalnije pisala

(Nastavak romana sa strane 613.)
gibeljno hodati sam. Mary nije bila toliko odvažna, da se odluči. Premda je bila bistroumna i hrabra, nikad nije zaboravljala onoga straha, što ga je doživjela u Follskoj donili.

»Zar ne bi onaj čovjek mogao doći k meni? Ako mi želi dobro, ne će se smišljati,« primijeti Mary.

»Možda ne može,« prosjakinja će.

»Zar je prognanik?«

»Ne, nije, ali ne će da dođe u selo.«

»Ne bi mu se dogodilo nikakvo zlo, ako bi došao k nama.«

»Ne, ti moraš poći onamo,« ustrajno će prosjakinja.

»Bojim se stupice.«

»Prisižem ti,« žena će, »da ti ne želi zla.«

»Onda mi recite, tko je.«

»Ne smijem. Obećala sam mu, da ne ću kazati.«

»Bojim se,« ponovo će Mary.

»Tako ne ćeš doznati ništa. Bit će ti žao.«

»Za ono, što ne znam, ne može mi biti žao.«

»Možda je onaj, o kojemu bi rado nešto čula.«

»Zar je jadan Conolly?« zapita Mary. Ona ga doduše nije nikada ljubila, ali se ipak zanimala za vjernog prijatelja, koji je pomogao njoj i majci, koliko je mogao i znao, kad je Rory nestao. Bio je među onima, koji su pobjegli kao ustaše. Ali ne, da surovo napada. U ustanku je bio drzak i za to ga je protivna stranka osudila na kaznu.

»Ne, onaj je, kojega si ljubila više nego li Conollya,« primijeti prosjakinja.

Mary je pocrvenila, jer je pomislila na De Lacya. Pocrvenila je i bila vesela, da starica u mraku nije vidjela njenih lica. Djevojka je često mislila na De Lacya, a da si toga nije bila svijesna. Sjećanja na nj bila su joj to draža, jer su je u isto vrijeme sjećala brata. Neprekidno je čitala knjige, koje joj je darovao i pri tom se sjećala, kako je bio uljudan i blag, dok se iz onih duševnih doživljaja nije razvilo čuvstvo, za koje nije znala, da je tako jako, kako je bilo.

»Što na to, kad bi čula nešto o njemu?« ponovo će prosjakinja.

»O kome?« zapita Mary.

»Recimo o tvom bratu...«

»Što?« klikne Mary i začuđena pljesne rukama.

»Recimo, kad bi bio Rory...«

»Oh, dobri Bože, zar još živi?« krikne djevojka i pograbi prosjakinju za ruku.

»O njemu možeš doznati nešto, što će te veseliti. Hoćeš li poći?«

»Kamogod hoćete!« odvažno će Mary. »Ali ako me varate...«

»Ne varam te.«

»Žena ste i i valjda ne ćete prevariti ženu.«

»Kažem ti, Mary, da ti se ništa ne će dogoditi.«

»Vodite me dakle, kamo hoćete,« Mary će, »poći ću s vama.«

Prosjakinja se s Mary žurila iz sela. Ali mjesto cestom zaokrenule su stazom, koja je iza kuće udovice O'Moreove vodila u samotna brda.

Udovica O'More tada nije više živjela u tijesnoj kućici, kao u početku ove pripovijesti. Njenu kuću su u ustanku zapalili, a zatim se majka s kćerkom preselila u selo. I Kathleen Reganova i njena majka izgubile su u ono doba svoj dom, jer Shan Regan već dugo nije plaćao zakupnine. Ali kad se dogodila ona stvar u Follskoj dolini te je Shan morao bježati, jer ga je vlast tražila, njihove su se prilike još više zamrsile. Jadna majka, koja nije znala, što da učini, skoro je očajala zbog svog sina. Kad je buknuo ustanak te su doznali, da je Regan jedan od najgorih ustaša, bacio ju je gospodar na cestu. Tako je majka morala trpjeti zbog grijeha svojega djeteta.

Kad su nesrećne obitelji vidjele, da su izgubile svoje domove i muževe, koji su im bili zaštita i oslon, odlučile su, da će živjeti zajedno. A jer je izvan sela bilo pogibeljno, preselile su se u selo.

Kad su prosjakinja i Mary došle u brda, zaustavila se provodnica na rubu uskog puteljka i glasno zakašljala, kao da daje znak. Namah se čulo, kako je i netko drugi zakašljao. Neki muškarac izašao je iza živice i približio se mjestu, gdje su stajale Mary i njena provodnica. Kad je prispio bliže, prepoznala je Mary u njemu starca kotlokrpu. Prestrašena je uzmaknula, ali ju je starica umirila, neka se ne boji ništa.

Kotlokrpa je prišao k Mary pozdravom, koji pobuđuje povjerenje, i rekao, da je veseo, što je došla, jer joj mora mnogo toga kazati. Zatim ju je zamolio, neka stupi na stranu, da ih žena ne čuje.

»Zar ne možete pred njom kazati ono, što želite? Ne ću da se odijelim od nje.

»Stupi samo nekoliko koraka dalje od nje, jadna djevojko,« Salamun će nježnijim glasom: »Ne boj se, ne ću ti učiniti ništa nažao.«

»Ne pođite predaleko,« zamolila je Mary prosjakinju, jer joj je, iako je nikada prije nije vidjela, više vjerovala i od nje očekivala više zaštite, nego li od staroga kotlokrpe, kojega nikad nije voljela. A otkad ga je vidjela u Follskoj dolini, u njoj se sve odupiralo, kad ga je vidjela.

»Sad smo dosta daleko,« rekla je Salamunu, »ne idem ni koraka dalje. Recite brzo, što hoćete da kažete.«

»No, dakle,« Salamun će, »pozvao sam te, da ti kažem, da Rory još živi.«

»Oh, mila Majko Božja!« klikne Mary i bacivši se na koljena udari u plač.

»No, no, djevojko, ne budi glupa, on živi i...«

»Gdje? Gdje? Kažite mi, gdje, za Božju volju.«

»Polagano, polagano! Ustrpi se i kazat ću ti. Najprije moraš znati, da je svemu od početka do kraja kriv Shan Dhu i da ja nijesam imao posla sa svime time. Imao sam samo tu nesreću, da sam za sve to znao. Zbog toga me i progone

po svijetu. Tä kazao bih ti bio to i prije, ali nijesam se usudio pokazati. Ali kroz svo to vrijeme pekla me savjest. Premda mi je i sad glava u torbi, jer bi me lako mogli uhvatiti i možda objesiti, ipak činim to samo zbog toga, da te umirim i da olakšam savjest.«

»A gdje je Rory?«

»U Francuskoj, mislim; odveli su ga zajedno sa Scrubbsom, ali ga nijesu umorili, kako si mislila. Istina je, što rekoh,« Salamun će, »i više od toga imam ti kazati. Shan Regan sakriva se u brdima s lopovima, kakav je on sam, i čuo sam, da te namjerava ugrabiti.«

»Smiluj mi se, Bože!« klikne Mary.

»Ali ne boj se, ako učiniš ono, što ću ti savjetovati,« nastavi kotlokrpa. »Ondje u dolini spasila si mi život — toga nijesam zaboravio, djevojko — i zato sam došao, da ti kažem istinu o Roryu te ti olakšam srce, i ako hoćeš da pođeš sa mnom k sucu, priseći ću proti Reganu. Povrh toga znadem, gdje se sakrivaju on i oni njegovi protuhe. Odvest ću onamo vojnike, da ih pohvataju i objese kao vrane, jer vješala jedva čekaju na njih.«

»A sad pođimo ka gospodinu Dixonu,« Mary će, »do onamo ima samo nekoliko milja.«

»Večeras je prekasno, djevojko. Bolje je, da nas večeras nitko ne vidi, ali sutra ujutro ću doći k tebi. Tada ćemo poći k sucu. A sad pođi doma. Ushtjedne li Bog, još ćeš vidjeti Rorya i ti sama ćeš biti sigurna, ako Shan Dhu dođe pod bravu. Laku noć, djevojko! Ne zaboravi, sutra ujutro ću doći k tebi.« I starac je nestao iza živice, dok je Mary prišla k prosjakinji, koja je čekala u blizini. Vratile su se u selo.

Ono, što je tjeralo starca kotlokrpu, da sve to otkrije Mary O'Moreovoj, nije bila savjest ili saučešće s djevojkom zbog njenih patnja, ne, nipošto ne. Kao u svakom činu, tražio je i u tom svoju vlastitu korist.

Nakon što se naime u Follskoj dolini otresao Regana i pobjegao sa svojom novčanom vrećicom te Mary prepustio na milost i nemilost Shana, sakrio je svoje blago na drugom mjestu, za koje nije znao nitko osim nijemih zvijezda. Kad je to učinio, nastojao je, da se makne Reganu s puta. Nakon nekoliko dana stale su ga vlasti tražiti po cijeloj zemlji.

Salamun se znao sakrivati, dok nije buknuo ustanak. Dok je bijesnio ustanak, bile su vlasti zaposlene i nijesu se mogle brinuti za takve sitnice, kakve su zločinački kotlokrpe. Ali kad su ustanak ugušili, stali su ga ponovo loviti. Čuo je, te je Regan, koji se još uvijek potucao po brdima, rekao, da bi rado dobio kotlokrpu u šake. I Salamun je predobro znao, zašto.

»Kad bi me mogao dobiti,« pomisli Salamun, »gledao bi, da od mene dobije zlato. Ako mu ne bih kazao, gdje je, — i toga mu kazati ne ću — ubio bi me od srdžbe. Ali uzmimo, da mu kažem, možda bi me uza sve to ubio. Međutim mislim, te nije dobro, da Regan živi. Zašto si ne

bih pomogo, da sačuvam život? I tako ću te Božjom pomoći, Shane Dhu, mladiću moj, otpremiti pod ključ, što mi prije bude moguće.«

Tako je preo mrežu stari pauk.

XXXVIII

POSLJEDICE PRESLUŠANJA

Kotlokrpa je održao obećanje, koje je dao Mary. Pošli su u kuću gospodina Dixona. I Salamun je sucu rekao ono, što je rekao Mary predašnje večeri. A jer je sa svojom ispovijesti tako dugo odlagao, pala je sumnja na nj to više, jer je pred nekoliko mjeseci sam bio optužen od Mary O'More. Premda je bio kriv, bio je gospodin Dixon veseo, što mu je došao izdati, gdje se kriju ostali, koji bi morali biti kažnjeni. Kad ga je sudac upitao, zašto mu sve to prije nije prijavio, izgovarao se, da se je bojao osvete.

»I tako ste pustili trpjeti nedužna čovjeka. Znali ste, da brata ove jadne djevojke optužuju, da je umorio gospodina Scrubbsa.«

»Da, gospodine. A jer je djevojka govorila proti meni, da sam naime imao umiješane prste, kad su Rorya O'Morea maknuli s puta, bio sam prisiljen, da se krijem iz bojazni za život. Zato se nijesam usudio doći i oprati se. Tekar sada, kad ste ptice ulovili, ojunačio sam se i došao, jer prije nijesam bio siguran.«

»Čudno mi je, da čovjek, koji je nedužan, pomišlja na to, da se preda.«

»Jasno, sad se predajem.«

»Da, nakon godinu dana. Ali kad biste bili bez krivice, učinili biste bili to prije. Sad prisegnite, što je pravo, jer premda ste krivac, oprostit će vam se za to, što ste ostale krivce predali pravdi. Zato ne prisižite krivo iz bilo kakvog straha.«

»Na koji ste način vi i Regan došli do novca, koji je ova djevojka vidjela, kad ste ga otkopavali u dolini?«

»Oh, ono je bio samo trunak, što sam prištedio, gospodine, i ondje zakopao. Shan Dhu htio mi ga oteti.«

»Prištedio? Zar štedite? Je li bilo dosta?«

»Oh, kako da ubogi starac dosta prištedi? Bilo je samo nekoliko šilinga.«

»Je li Rory O'More pripadao vašoj bandi?«

»Oh,« bolno klikne Mary, »ne, ne, dostojanstveni.

»Mir, djevojko,« sudac će, »ne preslušavam vas. — Kakav je vaš odgovor?« nastavi on okrenut k Salamunu.

»Nije bio, gospodine.«

»A kako je došao onamo?«

Salamun je opisao okolnosti Roryeva nesrećnog doživljaja u Follskoj dolini, kad je spasio De Welskeina i njegovu bandu. Prvi put u životu bio je pravedan, kad je pričao, kako je Rory hrabro branio Scrubbsa i kakva ga je zatim sudbina snašla. Svršio je time, da je rekao, da je svemu kriv onaj protuha Regan, koji ga je namamio u stupicu pozvavši ga, da pođe s njim u društvo.

Premda je gospodin Dixon sumnjao u istinitost Salamunovog pričanja, ukoliko se ticalo njega samoga, ipak mu se ono, što je kazao o Roryu, činilo skoro vjerojatno. A jer je neka tajanstvenost toliko vremena pokrivala svu tu stvar, a njegov je duh bio pun pogriješnih dojmova, sumnjao je, da li je Rory ubica ili ubijen. Potreban je bio mnogo vjerodostojniji svjedok od Salamuna, da s Rorya opere ljagu.

»I vi velite, da je Shan kriv?«

»Da, gospodine. Sad je u gorama s takvim protuhama, kakav je sam. Pokazat ću vojnicima put onamo, gdje su i gdje će ih lako dobiti.«

»Dobro, ali morate ostati u zatvoru, dok ne dokažete ono, što ste prisegom posvjedočili.«

»Zacijelo, dostojanstveni, sad, kad sam kazao sve ovo, ne želim, da me vide vani. Već zbog sigurnosti bih radije bio u zatvoru.«

»Kad se vratite s brda, skrbit će se za vas.«

»Bog vam povratio, dostojanstveni! Sigurno bi me ubili, kad bi me uhvatili. Moja je savjest lagana, kako već dugo nije bila, jer sam kazao istinu o onoj crnoj surovoj duši Reganu.«

Gospodin Dixon nije gubio vremena. Pozvao je četu vojnika, da pođu u lov na ustaše. Četi je zapovijedao bivši zastavnik, sadanji satnik Daw, kod čijega puka ih je za vrijeme ustanka mnogo palo. Tako je mladi čovjek napredovao. S vojnicima je pošlo također nekoliko oboružanih dobrovoljaca na konjima pod zapovjedništvom hrabrog satnika Slinka, De Lacyeva znanca, da ustašama presijeku put, ako budu pokušali bježati. I te udružene snage koracale su prema gorskom sedlu pod odličnim vodstvom »kositrenog« Salamuna.

XXXIX

NAPADAJ IZ BUSIJE. — SALAMUNOVA SMRT

Bio je jedan od najdivljijih prelaza u gorama, koji su ustaše izabrali za svoju tvrđavu. Onoga dana, kad je vojnička četa koracala proti njima, vijećali su duže nego obično. Budući da su imali mnogo teškoća, htjeli su napustiti svoje tadanje skrovište i utaboriti se u drugim brdinama, nekoliko milja dalje. Obično su se držali po tri ili četiri zajedno, jer su se tako lakše sakrivali. Kad su se htjeli sastati, javljali su si to ugovorenim znakovima. Zbog namjeravanog preseljenja sakupili su se u prelazu, gdje se sakrivao Regan, što je Salamun doznao.

Straža je javila, da se približava vojništvo. Smjesta su svi bili na nogama i pograbili oružje. Svi su naime bili oboružani i opskrbljeni puščanim prahom, kojim su ih opskrbljivali prijatelji u nizini te im ga ostavljali na dogovorenim tajnim mjestima.

Jack Flannerty, jedan od junaka iz Follske doline, i Regan bili su poglavice prognanika. Zato su odmah pošli onamo, otkuda je došla straža, da prosude položaj. Kad su nekoliko vremena promatrali, znali su, tko su neprijatelji i koliko ih ima. Zatim su ostavili stražu još uvijek na istom mjestu i vratili se k ostalima, da im jave, što su vidjeli, i da stvore nacrt za svoju obranu.

»Jesu li dobrovoljci ili pravi vojncii?« zapita jedan od ustaša.

»Duše mi, vojnici su, ali ih nema preko dvadeset.«

»Onda ih nema više od nas.«

»Dobro,« Flannerty će, »i što za to?« Mogu li nam što u ovim pećinama, koje samo mi poznajemo? Ne bojte se ništa, ako ih ne potučemo, dat ćemo im barem papra.«

»Regan kaže, da je i konjica.«

»Gledajte, gledajte, uputili se upravo ovamo u prelaz! S njima mora biti netko, koji poznaje ove predjele.«

»Što da učinimo?« Flannerty će. »Na put, duboko dolje pod brdom ne možemo strijeljati.«

»Onda moramo zaći više u prelaz, kamo ne može konjica i pobiti vojnike, kako se bude moglo i dalo.«

»Dobrovoljci su s njima.«

»Oni ne mogu dalje od ovih klisura, a i ne će, vjeruj mi, jer odviše vole svoju kožu. Oni će poći tako daleko, dok bude puta pred njima i ne dalje za to, da uzmognu pobjeći natrag.«

Nakon nekoliko vremena konjanici su se zaustavili. Vidjelo se, da časnici vijećaju. Zatim je pješadija krenula dalje u brijeg, koji je postajao sve strmiji.

»Zar vam nijesam rekao, da će dobrovoljci poslati vojnike u vatru? A sada, momci, zađimo više u prelaz. Sakrijte se, spremite puške i oštro gledajte na vojnike.«

Odmah su se poredali. Glavni dio prognanika šćućurio se sa svake strane strmoga ždrijela, gdje im neprijatelj nije mogao odoljeti. Osim toga bili su tako sakriveni, da su vrlo lako mogli napasti vojnike, koji nijesu slutili nikakva zla. Regan i Flannerty sa četvoricom najljućih drugova legli su među pećine na ulazu u prelaz. Flan-

nerty, čije su oči poput orlovih očiju oštro promatrale vojnike, rekao je Reganu:

»Gledaj, gledaj, zar ne vidiš ništa osobito među vojnicima?«

Regan, koji nije vidio tako dobro kao njegov drug, odgovorio je:

»Ne.«

»U sredini među njima je čovjek, koji nije vojnik,« reče Flannerty.

»Duše mi, to je onaj stari lopov, »zakositreni« Salamun.«

»Salamun,« ponovi Regan i upilji svoj pogled u čopor ispod sebe. »Tako je — to je onaj stari izdajica.«

»Prostrijelit ću njegovu staru izdajničku tikvu,« Flannerty će.

»Ne,« branio je Regan, koji je mislio na to, da bi s kotlokrpom umrla i tajna njegovog zlata, »ne ubij ga; uhvatit ćemo ga i izabrati smrt, koju je on kao izdajica više zavrijedio. Ne ubij ga, Jack!«

»Ne ću,« odgovori Flannerty. »Pst, mirno lezite, momci! Dolaze!«

»Izdat ću zapovijed, kad budem vidio, da je potrebno,« reče svojim vojnicima satnik.

Tek je to izgovorio, prasnulo je iza njega šest hitaca i srušilo upravo toliko ljudi. Vojnici su slijepo ciljali u smjer, odakle su došli hitci, ali prije nego li su odapeli, stalo je iz busije tako pucati, da su bili posve smeteni te pucali na slijepu sreću.

Daw je bio potpuno smeten, a poručnik je savjetovao, da uzmaknu, jer su uhvaćeni u zasjedu.

Satnik je pristao i vojnici su se rado okrenuli. Ali tad su im presjekli put Flannerty i njegovi drugovi i digli se uz krik, na koji su odgovorili oni iz ždrijela. Kad je Salamun među napadačima ugledao Regana, tijesno se pripio uz satnika. Vojnici su uzmicali, što se brže dalo.

Kad je Regan vidio Salamuna tako blizu, da bi ga mogao skoro rukom dohvatiti, skočio je s pećine, planuo na nj i pograbivši ga za odijelo vukao od satnika, kojega se Salamun držao kao krpelj.

Kad je satnik vidio, da mu Regan želi istrgati staroga lopova, koji ih je zaveo u busiju, probo je, premda još uvijek smeten uslijed nenadanog napadaja, mačem Regana. Regan je hvatao dah, kriknuo i srušio se, a zatim su dojurili vojnici, kad su vidjeli, da se njihov satnik okrenuo i da se brani.

Regan se dignuo na laktu, potegnuo pištolj iza pojasa, uperio na Salamuna i dahnuo: »Prokleta tvoja duša!« Ali ciljao je loše, jer je tane, koje je bilo namijenjeno staromu lopovu, pogodilo glavu Dawa, koji je pao. Regan je na staroga kotlokrpu, koji je od groze stajao kao ukopan, režao. Shan Dhu je izustio zadnje riječi: »Neka te odnese . . .« i pao nauzmak.

»Dođi, stari lopove!« rekao je poručnik i ščepavši ga za ovratnik odvukao niz brdo.

Ustaše su vojnike, koji su bježali, nekoliko vremena slijedili; a kad su vidjeli, da su se pridružili dobrovoljcima, vratili su se u goru, gdje su bili sigurni. Nijesu htjeli bacati na kocku uspjeh, koji su si upravo izvojštili. A strah vojnika mogli su iskoristiti za to, da se nesmetano maknu iz dosadanjeg skrovišta u sigurnije brdine.

Tada je poručnik shvatio, da je uzaludna svaka riječ. Obratio se svojim vojnicima i rekao: »Momci, zar ćete ondje ostaviti svog satnika?«

»Ne!« odgovorili su vojnici divlje. U njihovom glasu nije bilo ni veselja ni oduševljenja. Oduzeo im ga poraz. U glasu je bila samo odlučnost, neka ih još jednom odvede u prelaz.

»Ovoga staroga lopova ostavljam ovdje kod vas,« rekao je zapovjedniku dobrovoljaca, »nadam se, da ćete barem na njega paziti.« Tim se je prezirnim riječima oprostio i rekao: »Naprijed!!«

Vojnici se nijesu odupirali, kad su hodali opet u brdo, jer ih je vodio opreznije od palog sat-

nika Dawa, radi čije su nepromišljenosti bili poraženi. To je on i platio životom. Još je ležao ondje; nijesu ga osakatili, kako je prorokovao junački satnik dobrovoljaca. Ni pale vojnike nijesu osakatili.

»Svih naših palih drugova ne možemo sada odnijeti,« poručnik će, »ali odnesimo kući našega satnika.« I hrabri momci dignuli su ostatke svojega bivšega zapovjednika i ponijeli onamo, gdje su ih čekali konjanici. Kad su prispjeli do njih, poručnik nije htio dalje razgovarati s tim kukavicama.

Ali satnik konjanički nije dao, da ih prezru. Dok su išli, čestitao je poručniku, da je dobio truplo satnika Dawa, a na poručnikovu je primjedbu, da ustaše nijesu osakatili svojih neprijatelja, odgovorio, da se to nije dogodilo samo za to, jer su vidjeli njegove dobrovoljce. Zbog toga su odmah uzmaknuli. »Uvjeravam vas, gospodine, oni nas se boje neizrecivo. Mi strijeljamo ili vješamo lopove na mjestu, čim ih uhvatimo.«

»Vrlo vjerojatno, gospodine,« hladno će poručnik.

»Ali u današnjem slučaju ne bi bilo opravdano naglo postupati. Život, gospodine, dragocjena je stvar, sa životom ne možemo se šaliti, osobito ne ja, sudac njegovog veličanstva, koji imadem u rukama takve stvari.«

»Što se tiče vas, gospodine, uvjeren sam, da se za nj brinete.«

»Zacijelo, gospodine, ja poštujem zakone, život i vlasništvo; a zašto ne bih? A propos, dođete li k meni u kuću, i ništa me više ne će veseliti, uvijek je u Slinkstownu spreman kakav dobar zagrižljaj, mi vojnici nijesmo škrti. Kadgod dođete, dobit ćete mješinu francuskog vina.«

Sve te ponuđene uljudnosti junaka dobrovoljaca primio je poručnik hladno. Odviše je prezirao kukavičluk, a da bi preko njega prešao. Kad su se približavali nizini, govorio je satnik većinom sam za se. Susreli su seljaka s kolima, punim kukuruza. Vojni ga je sudac zaustavio. Izjavio je, da je vojnicima teško nositi truplo i naredio seljaku, da s kola baci kukuruz i truplo odveze u grad, koji je ležao u protivnom smjeru.

(Nastavit će se)

OVAKVIH MNOGO HRVATIMA TREBA

PRIGODOM BIOGRAFIJE O ZVONKU BENZIJI „SVEĆENIČKA ŽRTVA"

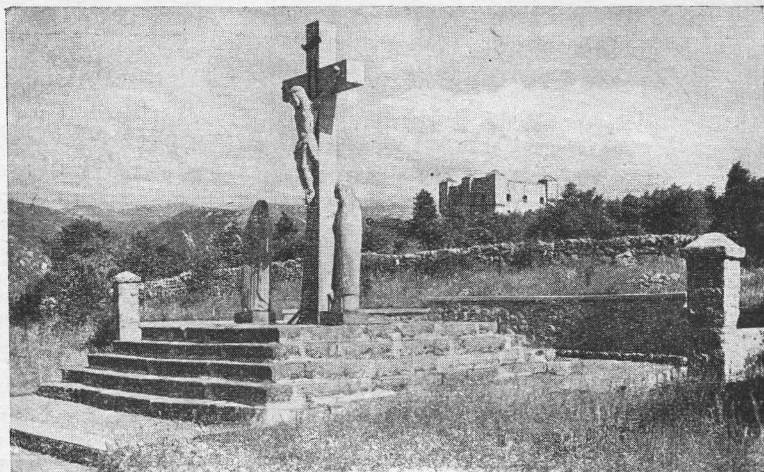
Čovjeku kršćaninu ne treba drugih uzora do prvoga zakonodavca i vođe-Krista. Ali nije suvišno ako se i pred njegovim očima pojave likovi, koji će ga svojom izrazitošću probuditi iz pospanosti pokazavši jasno puteve, kojim su išli u svojim stremljenjima prema Istini. Sva sreća za nas, da takvih ličnosti ima među nama. O njima se ne piše, jer oni ne govore preko radija cijelom svijetu, ali oni kao svijetla obasjavaju svoju okolinu zrakama, koje proističu iz njihovih duša. To i jest prava tajna moralne veličine života svakoga čovjeka, da ne teži za nemogućim dalekim i visokim, nego svoju malu okolinu shvati kao svijet, i u nju izlijeva djelovanja svoga žara. Jer ko nije čovjek za svoju užu okolinu, teško da će biti za veliki i široki svijet, u kojem bi možda htio vladati.

Nedavno je izašla biografija »Svećenička žrtva« (naklada »Istina«, Zagreb Kažotićev trg 4. Cijena 25 Din), koju je Jacek Zumbulov napisao o nedavno preminulom Zvonku Benziji prema dnevniku i pismima roditelja i poznanika. Zvonko Benzija nije neka predestinirana ličnost, kao što čovjek često dobija dojam čitajući životopise nekih svetaca. Najsimpatičnije kod njega jest to, što ga od djetinjstva do njegova uspona na putu samozataje i žrtve upoznajemo kao slaba čovjeka.

Njegov dnevnik, na temelju kojega je pisana biografija, pokazuje isto. »To nije obični dnevnik, što ljudi vode, pa bilježe u njemu ono, što bi se moglo kasnije objaviti.« Pisan je na prekide, jer su u nj uneseni najiskreniji i najdublje proživljeni časovi Benzijina života. Gledamo postepeni razvitak tog neobuzdanog dječaka među djecom, pa mlada trgovca u očevoj radnji i kasnije svećenika. Kao dječak ispituje svoje vladanje među drugovima, a iza trećeg razreda gimnazije najspremnije vrši ulogu trgovca i činovnika. Nije samo izvrstan poslovan čovjek, on ispituje svoj postupak prema radnicima. Kaje se, što je rekao radniku: »Tako se ne stoji u kancelariji, zar mislite, da smo u gostioni?« ili »Ja vas ništa ne pitam!« te za bilo koji odraz svog neobuzdanog temperamenta. Tada se već pokazao u dnu duše socijalan govoreći sebi: ti moraš sebi biti svijestan, da su radnici tvoja braća. Potrebno je, da se toga sjetiš, jer često se ponašam, kao da su oni niži od mene. Za svoga mrtva gospodara veli jedan radnik: »Nikad nas nije uvrijedio, niti rekao ružnu riječ.«

Nižu se zgode iz njegova naporna učenja za gimnaziju, života u bogosloviji i kao mlada svećenika. Napeti momenti kao u romanu.

Ali ta žrtva ljubavi prema Bogu i čovjeku prerano je dogorjela. Umro je u 24. godini. *K. M.*

KALVARIJA NA NEHAJU, KAMO JE ZVONKO BENZIJA KAO MLADIĆ ČESTO ZALAZIO

ZVONKO BENZIJA KAO SVEĆENIK

Slika dolje: STARIGRAD U SENJSKOM PODGORJU, GDJE SE RODIO ZVONKO BENZIJA

Preporučamo našim čitateljima i čitateljicama, da se za svoje potrebe posluže ovim trgovinama i radnjama:

ZA DOBRE DOMAĆICE

Dobar tek

Juha od guščije sitneži. Guščiju glavu, vrat, noge, krila, srce i želudac očisti, isperi i metni u hladnu vodu, u koju metni i zelenja. Posoli i kuhaj. Posebno kuhaj cvjetaču. Kad sitnež postane mekana, procijedi juhu i zakuhaj u nju bilo rezance ili narezane palačinke ili žličnjake od grisa ili drugo što po volji (prema knjizi Cezner-Andrić »Domaćica u kuhinji«).

Kuhana guščija sitnež se izvadi iz juhe na zdjelu. U šerpi načini blijed zapržak, u koji neprestano miješući nalijevaj po koju žlicu juhe, da nastane prilično gust umak. Zatim zakuhaj okrugljice, koje si prije načinila od 2 jaja, malo maslaca (ili guščije masti) i malo mlijeka, pa tu smjesu posoli i dodaj u nju toliko žemljinih mrvica, da možeš napraviti okrugljice, koje ne smiju biti previše tvrde. Kad su se okrugljice po prilici 10 minuta kuhale, metni u umak cvjetaču i guščiju sitnež, pa pusti da prevrije i onda stavi na kraj štednjaka. Nosi na stol ovako: u okruglu duboku zdjelu stavi u sredinu cvjetaču te oko nje okrugljice s umakom, a u duguljastu zdjelu posloži guščiju sitnež, oko koje poslaži na rezance narezano srce i želudac, a možeš metnuti i kuhane riže.

Kiseli kupus s kobasicama. Metni u šerpu na vatru 20 dkg narezane slanine, da požuti, i dodaj glavicu nasjeckanog luka. Kad ga popržiš, metni crvene paprike i odmah jedan kg narezanoga kupusa. Pirjaj ga i zalijevaj sa malo vode. Međutim peci svježe kobasice, metni u kupus nešto masti od kobasica i 2 decilitra kiselog vrhnja. Sve dobro prokuhaj, složi na zdjelu visoku hrpu, a okolo složi vijenac od kobasica, koje su narezane na komade kao prst dugačke.

Juha od graha. Skuhaj grah i odlij prvu vodu kad zakipi, pa nalij drugu vrelu vodu i metni u to narezanog luka i list lovora. Kad grah postane mekan, metni ga na zapržak i protjeraj kroz sito (pasiraj). Prokuhaj, posoli, zakiseli octom pa dodaj sasvim malo šećera i kiselog vrhnja.

Pogačice od čvaraka. Metni na dasku 35 dkg brašna, 30 dkg samljevenih čvaraka, 7 dkg šećera, soli, bibera, tri žumanjka i pol omota praška za pečenje. Umijesi tijesto, razvaljaj, izbodi pogačice, odozgo ili nareži, namaži jajetom i peci. (Neki ne vole, da ove pogačice budu slatke, pa ne meću u njih šećera.)

Omlet. Miješaj tri žlice mlijeka sa dvije žlice brašna, jednom žlicom šećera i malo soli, u to umiješaj dva žumanjka i posve malo praška za pečenje. Stuci čvrsti snijeg od dva bjelanjca te lagano umiješaj u tijesto. Peci u tavi za palačinke na vreloj masti, ili u tepsiji u vrućoj pečenjari. Kad na dolnjoj strani porumeni, okreni i još malo peci. Vrući namaži marmeladom, preklopi, odozgo pospi šećerom, metni na tanjur i ponudi dok je vruće. **S. A.**

Kućno gospodarstvo

Hranjenje golubova. Sve do žetve treba ih hraniti dnevno barem dvaput. Iza žetve prestaje se podnevnim hranjenjem, te ih se tim priuči na lijet u požnjeveno polje, da tamo nađu hrane. Golubinjak treba marljivo čistiti od smeća i gamadi. U svakom golubinjaku moraju biti namještene okrugle sjedalice za golubove.

Majka i dijete

ČUVAJTE DJECU OD EPIDEMIJA

Početak zime jest doba, kad se vrlo lako prehladimo, a posljedice lakših prehlada vrlo često jesu gripa, angina i druge bolesti organa za disanje. Osobito se lako prehlade djeca, te i obole od ovih bolesti koje šire mikrobi. Da zaštitimo djecu od djelovanja mikroba, moramo ih čuvati da ne dođu u doticaj s osobama, koje su bolesne. Ako majka posjeti bolesnu prijateljicu, tad će dobro učiniti, ako se poslije posjeta ne vraća odmah kući, a kada dođu kući, neka odloži odjeću i neka pazi da djeca ne dođu u doticaj s odjećom, koju je imala u posjetima.

Još je opasnije posjećivati prijateljicu, čija su djeca bolesna od šarlaha, gripe, difterije i sličnih bolesti. Ako već morate posjetiti bolesnika, tada pazite da se njega ne dotičete rukama, a ako to činite, operite ruke i prevrnite odijelo čim dođete kući. Ako vas posjeti osoba, koja ima gripu ili hunjavicu, odvedite je u sobu, koja je udaljena od prostorije, u kojoj borave vaša djeca. Morate naročito pripaziti na to, da se prehlađena osoba ne primakne kolijevci dojenčeta, jer je to malo biće najneopornije i kod njega se od obične hunjavice često razvije upala pluća, koja je i te kako opasna po njegov život. Kad je u pitanju zdravlje vaše djece, budite i bezobzirni, ako je to potrebno. Ako je pak bolestan netko od ukućana, tada pazite, da dijete ne dolazi k bolesniku. Dok vi dvorite bolesnika, obucite bijeli ogrtač i povežite kosu rupcem. Taj ogrtač i rubac zadržite samo dok ste uz bolesnika, a lice i ruke operite toplom vodom čim iziđete iz bolesničke sobe. Pribor za jelo i ostale predmete, koji služe bolesniku, metnite na posebno mjesto i perite ih u toploj vodi, a rublje bolesnikovo dajte raskužiti. Kad bolesnik ozdravi, dajte raskužiti njegovu sobu.

Držite se uvijek ove izreke: »Bolje je bolest spriječiti, nego je liječiti.«

A. Kaić

Kalendar za našu kuhinju

Studeni	
Srijeda **16**	Objed: Paprikaš od krumpira. Pogačice s čvarcima. Večera: Rižoto od teletine.
Četvrtak **17**	Objed: Juha od rajčice. Buhtli s makom. Večera: Okrugljice od jabuka.
Petak **18**	Objed: Prežgana juha. Kiseli kupus sa kobasicama. Večera: Kruh s maslacem i čaj.
Subota **19**	Objed: Govedska juha s grisom. Govedina s rižom i umakom od luka. Plačinke s pekmezom od jagoda. Večera: Naduvak od makarona.
Nedjelja **20**	Objed: Juha od guščje sitneži. Kuhana guščija sitnež s cvjetačom, rižom, okrugljicama i umakom. Savijača od jabuka. Večera: Pečena guska sa salatom od kupusa i celera.
Ponedj. **21**	Objed: Juha od mrkve. Varivo od leće s pofeznama. Večera: Sir s vrhnjem.
Utorak **22**	Objed: Juha od celera. Pržena teleća jetra s kašom od krumpira i mrkvom. Večera: Špinat s jajima (volovskim očima).
Srijeda **23**	Objed: Juha od krumpira. Bundevara (savijača od krumpira). Večera: Riža s gljivama.
Četvrtak **24**	Objed: Govedska juha s narezanim palačinkama. Govedina s prženim krumpirom i umakom od kopra. Listići. Večera: Govedina od objeda nasjeckana na stroju s lukom i octom.
Petak **25**	Objed: Juha od graha. Grah s mrvicama od žemlje i s pirjanim kupusom. Naduvak od grisa. Večera: Okrugljice od krumpira s umakom od šljivina pekmeza.
Subota **26**	Objed: Juha od vrhnja. Odresci od zelenja s krumpirom i kiselim krastavcima. Omlet. Večera: Hrenovke. Čaj.
Nedjelja **27**	Objed: Juha od cvjetače. Pečena svinjetina s pirjanim kupusom. Pita od jabuka. Večera: Hladno pečenje od objeda sa salatom.
Utorak **28**	Objed: Juha od rajčica. Kruh umočen u tijestu i pržen na masti. Večera: Rezanci s orasima.
Ponedj. **29**	Objed: Paprikaš od svinjetine s krumpirom. Savijača s kupusom. Večera: Kobasice s kašom od krumpira.

Preporučamo našim čitateljima i čitateljicama, da se za svoje potrebe posluže ovim trgovinama i radnjama:

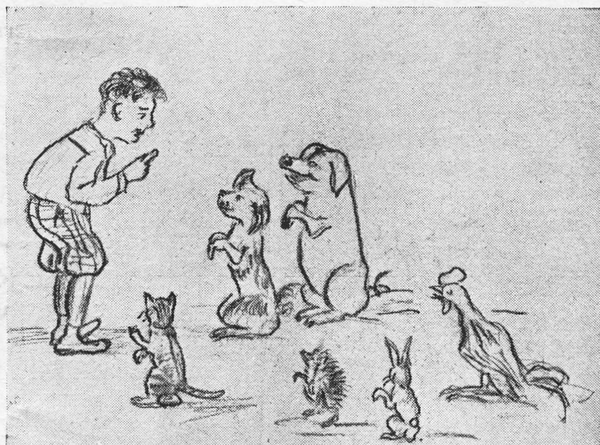
Za dobru djecu

SAN MALOGA JUREKA

Riječi i slike od Zorke Sever

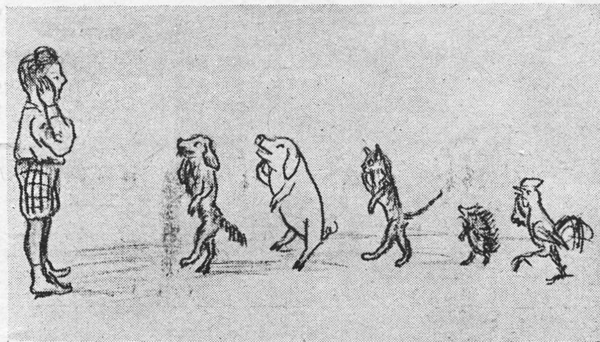
Mali Jurek tak je fino
živine »dresiral«,
te je potom svud po svetu
z njimi »premarširal«.

Vučil ih je skakat, tancat
i štrumente svirat,
med hižam po žici hodat,
čak i »salutirat«.

Dok je vučil te živine
osoviti hrasta,
bormeš mu na oba dlana
mnogo žuljev nasta!

Puno vur se z njimi mučil,
da ni mogo spati;
al mu zato si po redu
idu kak soldati!

SVJETSKI DOGAĐAJI

17. listopada: De Valera traži priključak Ulstera Irskoj.
18. Teška bolest predsjednika republike Turske Kemala Atatürka. — Novi ustanak protiv meksičke vlade. — Njemačka se odriče traženja Bratislave i nekih manjih njemačkih predjela u samoj Slovačkoj.
19. Put predsjednika slovačke vlade Tisoa u München na sastanak s Hitlerom radi odnosa s Madžarskom. — Engleska vojska osvaja dijelove Jerusalema od arapskih ustaša. — Islamske žene na kongresu u Kairu traže arapsku samostalnost Palestine.
20. KKinezi ispražnjuju glavni grad Hankau. — Poljska ne traži više zemlje od Čeho-Slovačke.
21. Raspuštene slobodnozidarske lože u Slovačkoj. — Japanske čete ušle u kineski grad Kanton. -- Britanski komesar u Palestini naredio eksproprijaciju i uništenje imovine arapskih aktivista i političkih bjegunaca. — Čeho-slovačka vlada zabranila komunističke stranke u Češkoj, Moravskoj i Šleskoj.
22. Netočne vijesti, da je Staljin ubijen.
23. Otvorenje Hrvatskog socijalnog tjedna u Zagrebu.
24. Madžari traže od Slovaka nekoliko gradova, pa i Bratislavu, a u nekim krajevima, da se provede plebiscit.
25. Japanci zauzeli kineski glavni grad Hankau. — Predsjednik madžarske vlade Imredy najavljuje autoritativni režim »führerskog sistema« pod vodstvom regenta Horthy-a.
26. Njemački ministar vanjskih poslova Ribbentrop otputovao u Rim radi vijećanja o madžarskim zahtjevima u Čeho-Slovačkoj.
27. Čeho-Slovačka ne pristaje na plebiscit nego traži arbitražu Italije i Njemačke radi madžarskog manjinskog pitanja u Čeho-Slovačkoj. — Japanski poklisar u Rimu najavljuje autonomno uređenje Kine. — Svrgnut i zatvoren predsjednik autonomne vlade Potkarpatske Rusije Andrej Brody, jer se zalagao za plebiscit u madžarskom manjinskom pitanju. Na njegovo je mjesto stavljen Dr Augustin Vološin.
28. Japan produljuje rat u Kini sve do rušenja nacionalne vlade Čang Kaj Šeka.
29. U Slovačkoj raspuštene sve organizacije vojničkoga karaktera. — Skrajnji ljevičari podmetnuli strahoviti požar za vrijeme držanja radikalno - socijalističkoga kongresa u Marseilles-u.
30. Nova ofenziva španjolskih nacionalista. — Velika pobjeda predsjednika vlade Salazara na izborima u Portugalu.
31. Odluka Njemačke i Italije, da se arbitražni pregovori o madžarsko-Čehoslovačkom pitanju vode u Beču.

NJEGOVO STANOVIŠTE: On: »Gospodine doktore! A ako bih ja sada uopće prestao piti?«

Liječnik: »Ne bi vam više ništa koristilo. To ste trebali vec prije učiniti!«

On: »Zbilja? No onda hvala Bogu, da je tako!«

PROBLEM. A: »A što ti to nosiš?«

B: »Eto vidiš: moja je žena kupila šešir, a ja lijevak.«

A: »Pa koje je šešir, a koje lijevak?«

B: »Eh! To bih ja sad i sam rado znao.«

NA SEOSKOJ POŠTI. Dječarac: »Prosim, ja sem došel po pisma.«

Poštar: »A za koga bi imala biti, mali?«

Dječarac: »Em je to na istima napisano!...«

NA VESELICI. Ona: »Plešete li, gospodine Tikviću?«

On: »Ne, ja sjedim na stocu!«

ČUDNA KRITIKA. Olga: »No kako ti se u kazalištu svidjela prva izvedba najnovijeg našeg dramskog djela?«

Lina: »Znaš, da ti pravo kažem: to uopće nije komad za premijeru!«

ISTINA. U nekoj kući slavio se u velike imendan domaćice. Među uzvanicima nalazio se i jedan opće obljubljeni zagrebački komičar, poznat i u privatnom životu kao šaljivdžija i društven čovjek. Zgodnog tog svata domaćica oslovi ovim riječima:

»O vama se govori, da umijete nasmijati cijelo društvo. Baš bi htjela znati, da li ste to uistinu kadar izvesti. Nekako ne vjerujem!«

Komičar se nasmiješi:

»Ako dopustite, ja ću pokušati.«

»Ja vas dapače molim za to,« odvrati domaćica.

Komičar se sagne, opipa rukom njenu cipelu i dignuvši glavu pogleda joj u oči:

»To je cipela broj četrdeset, zar ne?«

Gospođa, neugodno dirnuta, ogorčeno uzvikne:

»No, čujete! To baš nije nikakva šala!«

On turobno kimne glavom:

»Ne. To je gola istina, ali — vidite li — društvo se ipak smije.«

LOGIKA. Za imendan poslao narednik poručniku pečeno prase. Posilni, koji je nosio prase, izjavi naredniku:

»Gospodine naredniče, prase sam u redu predao i gospodin poručnik ga je pojeo.«

»Da li ga je jeo s apetitom?«

»Ne, već sa kiselim krastavcima.«

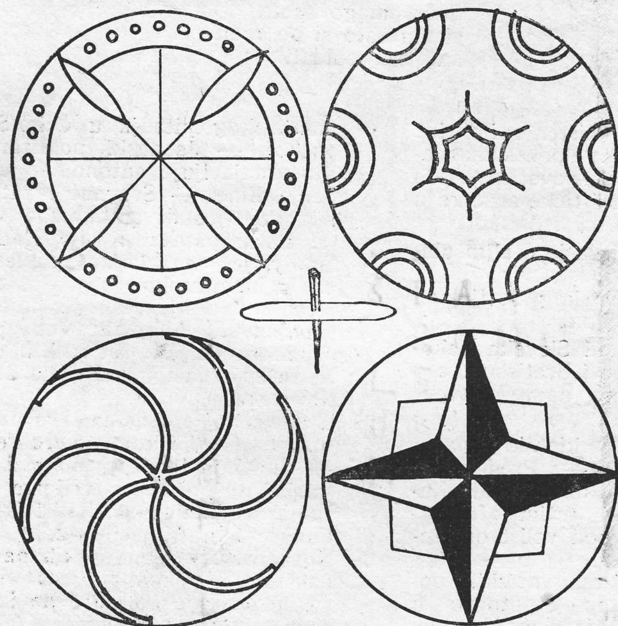
KOSA: Sudac: »Dakle, izgleda, da je vaša savjest crna upravo, kao i vaša kosa.«

Optuženi: «No, ako pođemo sa stanovišta kose, vi uopće nemate savjesti!«

NE KLADI SE. Gazda: »Ivane, ja bih se kladio, da ste vi popušili moje cigare.«

Ivan: »Ali, dragi gospon, kaj će ju, ali ja se nikad ne kladim.« Sabrao Sl. Tr-ski

MALO RAZONODE

ZVRK OD LJEPENKE

Narišemo na bijelu ljepenku ovakve ili slične uzorke, te ih obojimo što življim bojama. Krugove izrežemo, a u središte zataknemo žigicu, koju smo na donjem kraju zašiljili. Glavno je da stoji čisto i točno okomito. Ukoliko nam to ne pođe za rukom, možemo pomoći na taj način, da žigicu odozgo i odozdo uz ljepenku čvrsto omotamo koncem, a krajeve pričvrstimo ljepilom. Gotov zvrk postavimo na ravnu plohu stola ili poda zavrtjevši palcem i kažiprstom gornji (tupi) kraj žigice.

Možete se natjecati, tko će izmisliti ljepše uzorke, i čiji će se zvrk dulje okretati.

M. Vrkljan

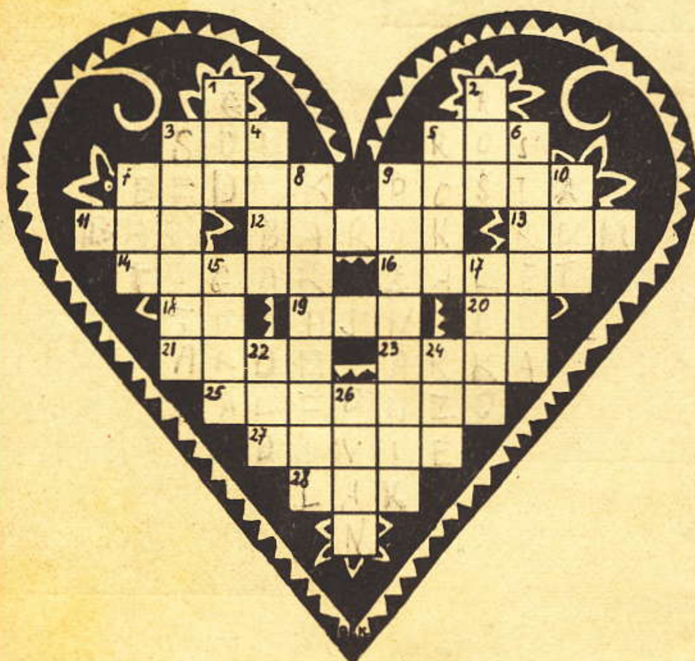
Ilustrovani tjednik „Obitelj" toji 5 Din po broju. Pretplata 30 Din na tri mjeseca, za inozemstvo 4 dolara godišnje. Pretplata se plaća unaprijed Rukopisi se ne vraćaju. „Obitelj" izdaje Konzorcij Kuća Dobre Štampe. Za izdavača i uredništvo odgovara Dr Josip Andrić, glavni urednik „Obitelji" Zagreb, Trenkova 1. Adresa uredništva i uprave „Obitelji": Zagreb, Trg Kralja Tomislava 21. Telefon 54-17. Ček. rač. pošt. šted. br. 33.536 „Obitelj" se tiska u Tiskari Narodnih Novina u Zagrebu. Za tiskaru odgovara V. Kirin, Deželićeva ul. 2.

1. Spavaćica od šarenog materijala s jednobojnim pojasom i ovratnikom. — 2. Noćna pidžama od prugastog flanela u živim bojama. Obrubljena je uskim pajama u prikladnoj boji, a izvezen ili apliciran monogram u istoj je boji kao i paje. — 3., 4. i 5. Elegantne i praktične spavaćice od jednobojnog i šarenog materijala ukrašene vezankama.

Križaljka

Složio V. Kereković

Okomito: 1. imendan, slava, 2. nevrijedni rukopis ide u..., 3. žensko ime (skraćeno!), 4. rijeka u Njemačkoj, 5. kokoš (od milja!), 6. dio krova, 7. ćekić, 8. klinčić, 9. poznat čovjek, 10. nogometni izraz, 15. brdo, 17. opaska na pismu, (»u mjestu«) 22. njem. »zlato« (bez prvog slova), 24. oblik glagola »rzati«, 26. mužjak od ovce.

Vodoravno: 3 glazbeni pojam, 5. crna ptica pjevica, 7. luckast, smetenjak, 9. ustanova za listove i pakete, 11. ples, zabava, 12. vrst građevnog sloga, 13. piće, 14. zvijer, 16. zalijetanje, 18. pokazna zamj. (sr. r.), 19. njemački »jedan«, 20. uzdah, 21. Mojsijev brat, 23. čamac, 25. staro španjolsko muško ime, 27. oblik glagola »diviti«, 28. lagan.

Rješenja treba poslati do 30. studenoga. Među odgonetače podijelit će se 20 lijepih knjiga.

RJEŠENJE I NAGRADE IZ BROJA 33-34

Vodoravno: 1. kasa, 3. Skom (Selj. kat. Omlad.), 6. nebo, 8. atom, 9. aroma, 11. mir, 13. kalup, 16. Ibar, 17. šaka, 18. arak, 19. rata. — Okomito: 1. Kina, 2. soba, 4. kita, 5. Mima, 7. ormar, 8. Amruš, 10. oil, 12. lipa, 13. kara, 14. Papa, 15. Sara.

Po pet romana dobili su M. Kitović iz I., A. Kasaić iz L. Po 3 knjige. P. Sarović i R. Arbelli. Po 1 knjigu S. Mamić, K. Lipsch, O. Šokić i I. Fabijanić iz K.